

CIGÁNYFÚRÓ

KISEBBÉGYSZELEMŰ MŰVÉSZETI ÉS KÖZÉRTLETI FOLYÓIRAT

Ady Endre

A NAGY SZÉLHÁMOS

A szennyes áradatot föltartóztatni nem lehet. A hazugság és sötétség úrrá lett ebben az országban. A nagy szélhámos pedig balerina szökösekkel lejt a ledöntött szabadelvűség romjai körül, a nyalogató himnuszok zenéje mellett...

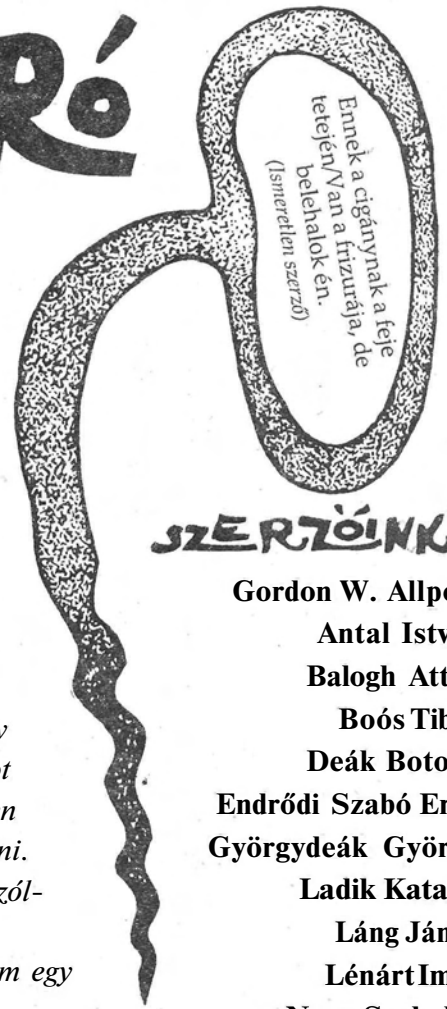
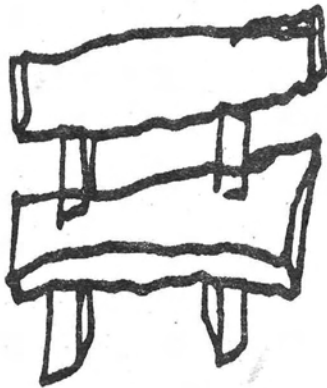
A nagyság – nagyság... A hazugságnak, szemfényvesztésnek, kokott-politikának nagyobb mestere még Széll Kálmánnál nem volt.

De meglássa mindenki, hogy befogja csapni megbízóit is. Mert a nagy szélhámos befejezte már a misszióját, mely az volt, hogy ezt az országot a klerikalizmus számára megoldozza... Elvégre zseniálisan, de közben úgy megszerette a nagy kokottok életét, hogy most már nincs kedve távozni.

Mert ha ez az ember tudna egyszer becsületesen őszinte lenni, így szólna:

– Most márjöhet utánam akár az inkvizíció is. Elvesztettem, becsaptam egy pártot és egy országot. Plaudite! Most már mehetek...

...Ekkor talán magához térne a félrevezetett ezrek kisebbik fele, s lehetne arra gondolni, hogy meentsük meg, ami megmenthető.

SZERZŐINK:

Gordon W. Allport
Antal István
Balogh Attila
Boós Tibor
Deák Botond
Endródi Szabó Ernő
Györgydeák György
Ladik Katalin
Láng János
Lénárt Imre
Nagy Szabolcs
Tamás Amaryllis
Rüdiger Vossen

SZEMELVÉNYEK:

...Egy érzékelés, egy sejtés, egy sóhaj vagyunk mi, Férfiak a Nők ajkán. Mi vagyunk az ítélet, de annyi princípiumunk nincs a mindenségben, hogy megtestesüljünk. Az ítélet csak a Nőben fogan, születik, materializálódik.

...„A megtermékenyített nőtény, miután kikelt, tavasszal elkészíti első rétegeit egy fészeknek, és lerakja oda petéit, amelyekből csupa nemnélküli individuum bújik ki.”

...Ez a fajta kettéválasztódás jelenti az igazi elszakadást a „győztesek” és „vesztesek”, információs és érzéki méhkirálynők és kiszolgáltatott szellem- és ingerherék között. A játék egyenlőtlen és fasiszta.

Rüdiger Vossen

CIGÁNYRABSZOLGASÁG A HAVASALFÖLDÖN ÉS MOLDÁVIÁBAN

Mialatt Nyugat- és Közép-Európában a megtűrést és a kegyetlen üldöztetéseket követően megpróbálták a cigányokat erőnek erejével letelepíteni és asszimilálni – addig Kelet- és Délkelet Európában az elejétől fogva egészen másképp alakult minden. Havasalföld és Moldávia – mint a legfontosabb román területek – egyrészt a feltörekvő flandriai, német és lengyel hazavárosokkal, másrészt a Kelet-Római Birodalommal folytattak élénk kereskedelmet, ezzel fontos köztes szerepet tölthettek be. A XIII. és XV. század közötti időszakban, a keresztesháborúk idején havasalföldi és moldáviai parasztok különböző kereskedelmi cikkeket és sőt szállítottak szekereken Északról és Észak-nyugatról a Fekete tengerhez és a Dunához, keleti árucikkeket pedig az ellentétes irányba. Ezenkívül gabonával és zabbal közvetlenül is részt vettek a kereskedelemben. A kereskedelem főbb színterei Szében, Brassó, Beszterce fölvirágzó városai voltak Erdélyben, Lvov és Krakkó Lengyelországban.

E gazdag területek vonzásának következtében (feltehetőleg a mongolok, tatárok és kumánok csapatainak kíséretként is) a XIII. és XIV. században tömegével érkeztek cigányok Görögországból a Havasalföldre és Moldáviába. A gazdasági életben mint különféle vándormesterségek űzői – kovácsok, üstkészítők, szűrő- és kanálkészítők – játszottak fontos és szívesen látott szerepet. A törökök előretörésével drámaian változott úgy a gazdasági, mint a politikai szerepük. 1354-ben a törökök átlépték a Boszporuszt, 1356-ban Bulgária török tartománnyá, a Havasalföldi hercegség pedig az Oszmán Birodalom sarckötelezettjévé válik. A valamikori Bizánci Birodalommal való kereskedelem megszűnik. Az elszegényedő, sarcköteles hercegek és kolostorok a még szabad parasztokat egyre magasabb adókkal sújtják, amelynek következtében ezek lépésről-lépésre eladósodott szolgasorba, majd végül jobbágsorba kerülnek. Velük együtt pedig a cigányok is. Az első cigányokról szóló írásos nyomok a Havasalföldön 1382-ből valók, miszerint egy szolgasorba került cigány családot egy román herceg eladott egy kolostornak. Szolgák voltak a földtelen parasztok is,

akiket a Havasalföldön „rumánok”-nak (román) neveztek.

A cigány rabszolgaságnak három különböző formája volt az uraság (tulajdonos) lététől függően.

1. *Tigani domnesti* – urasági cigányok. Ők valamely herceg, illetve az állam tulajdonában voltak.
2. *Tigani boieresti* – valamely bojár vagy nagybirtokos tulajdonában lévő cigányok.
3. *Tigani manastiresti* – a kolostorok tulajdonában lévő cigányok.

A legnagyobb szabadságot még az urasági cigányok élvezték, mint különféle vándormesterségeket űzők (kézművesek: vas-, réz- és aranyművesek (*fierari, kalderari*); réz- és aranybányászok (*rudari, aurari*); fafaragók és kanálkészítők (*lingurari*), valamint medvétáncoltatók és vásárosok (*ursari*). Évente személyenként húsz-harminc fillért fizettek adóként a hercegnek, territóriumukhoz pedig kötve voltak.

A bojár és a kolostori cigányok szigorúan földjükhöz voltak kötve, amelyet jognélküli földmunkásokként kellett megművelniük. Mezőgazdasági (*tigani ogor*) cigányoknak is nevezték őket, illetve területi cigányoknak (*tigani batrasii*). A földművelésen kívül még kovácsokként, fafaragókként, szakácsokként és háziszolgákként is dolgoztak. Tulajdonosaik családotól eladhatták, kölcsönbe adhatták és elképzeléseik szerint büntethették őket.

Míg a jobbágság intézménye Erdélyben (nagy Magyarország, majd később Ausztria - Magyarország részeként) kevésbé előrehaladott volt, majd a XVIII. Század végén teljesen meg is szűnt, addig a Havasalföldön és Moldáviában egészen a XIV. század végéig fennállt. Az 1359-ben alapított Moldáviai Hercegség Bukovinát és Besszarábiát is magában foglalta 1812-ig. 1513-tól Moldáviának is sarcot kellett fizetnie az Oszmán Birodalomnak, így itt is ugyanazok a körülmények uralkodtak, mint a Havasalföldön. Moldáviában a jobbágyok és a szabadok közti házasság törvényellenes volt. A jobbágyok csak a földesuruk

engedélyével házasodhattak. A Havasalföldön a cigányok születésüktől fogva automatikusan jobbágyok voltak, földesúr hiányában pedig a herceg jobbágyainak számítottak. A nem cigányokkal való házasságok leszármazottai szintén jobbágyokká váltak. *Michael Kogalnicanu* még 1837-ben is a következőképpen ír ezen szerencsétlenek sorsáról:

„Fiatalként gyakran láttam Jassi (Moldávia) utcáin vasravert embereket. Néhányuknak még vasgyűrű is volt a fején, illetve a nyaka körül. Kegyetlen megkorbácsolásnak, éheztetésnek voltak ezek a cigányok kitéve – meztelenülhóba, fagyosfolyóba vetették, füstben majdnem a megfulladásig kínozták őket. A tökéletes önkénynek voltak kitéve. Házasságaik, családi köteleik szentségét a sárba taposták. Sem az emberek, sem az egyház, sem pedig a törvényalkotók nem mutattak semminemű együttérzést.” (Kenrick Puxon, 1981)

Mivel a cigányok életkörülményei földesuraik szerint változóak voltak, a Havasalföldön és Moldáviában különböző kisebb csoportokra tagolódtak, a megtelepedtek és a vándorlók („nomádok”) elkülönültek egymástól. A megtelepülteknek sok mindenben kellett alkalmazkodniuk uraikhoz. A román nyelvet és az ortodox vallást, illetve a magyar területeken a katolikus vagy a protestáns vallást, továbbá a magyar nyelvet átvették. A relatíve szabadon vándorló urasági cigányok viszont messzemenően megtarthatták szokásaikat, nyelvüket. Ugyanakkor mindkét csoport egyaránt a társadalom legalsóbb rétegeinek számított. A szolga (*rob*) és a cigány (*tigan*) kifejezéseket szinonimaként használták. Ez a viszony Romániában a mai napig széles körben fennmaradt.

A romániai jobbágy cigányok sorsának fordulópontját a török uralom vége jelentette, a Drinápolyi Békeszerződést (1829) követően. A direkt módon való kizsákmányoló rendszert lépésről-lépésre fölváltotta egy, a bér munkán alapuló, szerződéses rendszer.

Alexander Ghika, havasalföldi herceg 1837-ben megműveltette cigányaival parlagon maradt földjét, majd később nekik is adományozta azt. Őt követte a moldáviai *Mihail Stuvza* herceg, aki 1844-ben felszabadította az egyház és az állam tulajdonában lévő cigányokat. Az ideiglenes kormány 1848-ban határozatot hozott az összes cigány szabadon engedésére, amely határozatot még a reform megvalósítása előtt vissza kellett vonniuk. Így a román cigányság végleges föl szabadulása Moldáviában 1855 novemberéig, a Havasalföldön 1856 februárjáig húzódtott.

Ezen események a Havasalföldön és Moldáviában váratlanul kétszázezer cigányt állítottak válaszút elé, hogy új hazát, lakóhelyet keressenek. Ezzel egy új,

nagy vándorlás vette kezdetét, amely Besszarábiát, Oroszországot, Bulgáriát, Szerbiát, Magyarországot, Közép- és Nyugat-Európát érintette, majd 1920 körül kiterjedt Észak-Amerikára, Mexikóra, Dél-Amerikára és Ausztráliára.

KITÖRÉSI KÍSÉRLET, A MÁSODIK NAGY VÁNDORLÁS 1855-TŐL 1920-IG

A cigányok jobbágyság alól való végleges föl szabadítása a Havasalföldön és Moldáviában a második nagy vándorlást váltotta ki. Nincsenek pontos számadatok a Romániában maradt és elvándorló romákat illetően, azon becslések azonban, amelyek kerek kétszáz ezer roma föl szabadítását valószínűsítik, feltehetően nem túlzóak. Mint ahogy a fentiek alapján láttuk, a romák már a jobbágyság idejében különböző csoportokra osztódtak, egyrészt a foglalkozásuk szerint (a foglalkozási és törzsi hovatartozás többnyire megfelelt egymásnak, tehát bizonyos törzsek bizonyos foglalkozásokat űztek), másrészt uraságaik kilétét illetően. Mindük közös jellemzője volt azonban a havasalföldi és moldáviai kultúra, a román ortodox egyház és a román nyelv ötszáz évig tartó hatása. Ezért beszélünk az esetükben az úgynevezett havasalföldi cigányokról, akik önmagukat romának (jelentése: férfiember) nevezik. Nyelvük a romanes, amely nagy számban tartalmaz románjövövény szavakat. A nyelvtudomány tehát a havasalföldi (vlah, oláh) dialektust a fennmaradó román dialektusokkal szemben önálló nyelvcsoporthként határozza meg.

Az újabb vándorlás ismét nem egyszerre, egy tömegben, hanem kis, mozgékony, ötven-százötven fős csoportokban zajlott le. Az egyes csoportok ugyanazon nemzetséghez, illetve kumpániához tartoztak. A Moldáviában élő romák, kézenfekvő okokból kifelé, a szomszédos Besszarábiába és Ukrajna déli részeibe, illetve megfelelő életkörülményeket keresve Oroszországon keresztül egészen Szibériáig mentek. Más csoportok a szomszédos Bulgáriába, a havasalföldi romák szintén Bulgáriába, illetve az ugyancsak szomszédos Szerbiába, Bánátba, Erdélybe és Magyarországra vándoroltak, ahonnan is csaknem az összes európai és tengerentúli országba (USA, Mexikó, Dél-Amerika, Dél-Afrika, Ausztrália) széledtek szét. Egy egy-két generációs átmeneti, oroszországi tartózkodás után egyes csoportok (például a rézműves romák – kelderári) az 1917-es októberi forradalom idején az éhezés és a politikai fölfordulás miatt továbbmenekültek Nyugatra. Hasonlóan alakult a szerbiai romák sorsa is, akik a XIX. századvégén, XX. század elején a gazdasági és politikai körülmények hatására (az Oszmán Birodalom alól való felszabadulás, Ausztria leigázási

törekvései) kivándoroltak Amerikába. Később őket nevezték a Macva tájegység után machvayáknak. A szerb cigányok egy másik csoportja medvetáncoltatóként (*ursari*) került Nyugat-Európába, illetve a tengeren túlra.

Néhány roma csoport (lovári, csurári, kelderári) nyelvében a magyar komponens két dologra enged következtetni:

1. A magyarterületeken való hosszabb tartózkodásra.
2. A többévszázados együttélésre az erdélyi magyar kisebbséggel, illetve Moldáviában a székelyekkel.

A romák második nagy vándorlása az egyes család-sorsokon keresztül történelmileg jól nyomon követhető. *Mateo Maximoff* kelderara író számol be például arról, hogyan hagyták el ősei 1870 körül Oroszország felé véve az útjukat nagy Magyarországot. Oroszországban körülbelül 1910-ig maradtak, majd Európán keresztül-kasul utazva, egészen Spanyolországig jutottak, míg végül 1920 körül Franciaországban telepedtek meg. Nemzetségük a Második Világháború óta honos Montreuil-sur-Bois-ban. *Clebert* kiegészítésképpen hozzáfűzi, hogy Maximoff ősei a romániai jobbágyfelszabadítást követően két, a *mijejeshhti* és a *ajonesthi* csoportra váltak (az elnevezés a családfők neveiből született). Maximoff nagyapja lett 1910 körül mindkét csoport vezetője. Növekvő létszámuk miatt, de talán taktikai okokból is, a csoport ismét szétvált. Egy részük *Taikoni* néven Svédországba került, a többiek Franciaországban, Spanyolországban, Portugáliában és Angliában telepedtek meg. A nemzetségalapítók után ezekben az országokban *belkeshti*, *cingareshiti*, *csukureshti*, *trinkiteshti*, *laidakeshti*, *burnbuleshti*, *cergui*, *palesthi* megjelölést használják.

A nagy mesemondó, *Johan Dimitri-Taikon* nemzetségének származásáról *Karl-Herman Tillhagen* a következőképpen számol be:

„1906-ig Taikon, cigány neve szerint *Milos*, főképpen Oroszországban tartózkodott, Bakutól Arhangelszkig járva az országot. Még ugyanabban az évben a balkáni országok felé vette az útját, majd Lengyelországba, később Finnországba ment. Szinte mellékesnek tűnik az olaszországi, osztrák, cseh, német tartózkodása. Az Első Világháború előtt Norvégiába került, ahol több évig vándorolt. Az utolsó harminc évet kizárólag Svédországban töltötte, ahol is a családjával együtt rézművesként, vásárosként és zenészként tartotta fenn magát. 1942 óta téli szálláshelyük Stockholm.”

Tillhagen kiegészítésképpen megjegyzi, hogy a taikoni – mint a legtöbb Svédországban vándorló cso-

port – a kelderara nemzetséghez tartozik. Taikon édesanyja Magyarországról származott.

Az angol cigány kutató, *Winstedt*, az 1911-13-as angliai „rézműves-invázióról” számol be, mely csoport megközelítőleg negyven tagból állt, Marseille-ből érkeztek Liverpoolba, és az USA-ba szándékoztak hajózni. Tipikus vándormesterségük mellett közös jellemzőjük volt színes népviseletük, asszonyaik gazdag arany ékszerei, hatalmas sátraik. Nyelvükből következtetni lehetett hosszú romániai, magyarországi, illetve szláv nyelvterületeken való (Galícia, Oroszország) tartózkodásra. *Winstedt* is beszámol idegenszerű cigány csoportok hirtelen fölbukkanásáról a különböző európai országokban.

Franciaországban az első csoportokat 1849 és 1878 között regisztrálták, Angliában 1868 és 1878 között, 1871-72-ben Algériában, később pedig az összes európai országban is.

A fentiek alapján bizonyosan állíthatjuk, hogy az 1850 körül érkezett csoportok tagjai az első, 1837-ben Moldáviában és a Havasalföldön a jobbágyorsból föl-szabadult romák voltak.

Endródi Szabó Ernő

ELHATÁROZOD

ezt elhatározod; azt határozod el, hogy tested-lelked egész lényed kiszolgáltatod a magány titkos, belső parancsainak. írsz. magányod a szó magánya, a magányos szó titkos parancsainak kiszolgáltatottan írsz, fároszromok, forró bableves szaga és épülő temető a hang és szó között, a történet és gondolat között suvadó térben.

beléereszkedsz; behatolsz egy ismeretlen térbe, bolyhos, egérszürke, puhán csillogó terep, szélhárfa hangja. hangok. itt minden egyedi, egyszeri, önmagában létező, önmagát állító. érintetlen, szunnyadó érzékiség. ősz-érzékiség, testetlen nar-küszszosz a grammatika nélküli térben. ahogy lebegnek, találkoznak, sűrűsödnek, összetapadnak-szétválnak a hangok. a szó mélyén: a szó nélküli tér; történései: a hangok önállítása; a szó belső történései: a szó előtti, a szó mögötti tér történései, a végtelenné tágult magány történései —> bolyhos, egérszürke, grafitpuhán csillogó terep. belépsz a szó testébe, átlépsz egy szétnyíló hang küszöbén, behatolsz egy ismeretlen térbe.

írsz.

fölrüházod az ismeretlen teret. delejezed érzelmeiddel, földúsítod, megnevezed, szétbombázod, szétszabdald az egy-lényegű, egy-jelentésű, időtlen, szó előtti teret. elbuksz, elárulod; elárulod a magát állító magányt, a szó magányát, magányod, e végső tagadást, melybe hatalmasan dübörögve zúdul be a föltorlódott idő. folyamat.

írsz. árulóvá lettél, megnevezed a szavakat. megnevezés. az idő megnevez téged és megnevezi a szavakat, leveri, lemorzsolja hím-porukat, elszürkül varázsukat, összenyalazza érintetlen érzékiségüket. az idő meggyalazza a szavakat, kiszívja zsenge erejüket, folyékony agyvelejüket, szétfeszíti karcsú combjaikat az idő.

*légballon, pukkanások, karnevál és csend.
majd csend.*

BURNT NORTON-KOMMENTÁROK

(ÉG VELED!)

„Holtpontján a forgó világnak.
Se test, se testtelen...”

T. S. Eliot

1

[s majd az ájult zöld városok is kihűlnek reggelig
majd lépcsők kék korallerezete ablakok vizenyős
kígyószeme olvad háztető cserepe csorran szétfrocsög
s fagyott reggelben jégtéglakonfetti repül
szétpörög – de most még küllős kerek vitorlák
az égben és kábító beltengő a hold poshadt
torkolatvizében szurokszín éjszakagúlák alatt
dermedő falak s a rideg utcasarkokon fel-felnyihognak
az éjbezárt szederjes lovak és lehet tengericsikókat
szül majd a reggel a zúzott nyers hajnalszag...] az
ájult város is kihűl reggelig és elhallgatnak
hajadban a kis bársonyharmonikák fűhárfák éjjeli
zenéje utolsó hangja elzeng betegkék lepedékpaplan
lepi fullad meg-megráng tested mint halálraítélt
haza melyet a lélek (a hit) már csak vékony laza huzalokkal
tart csomózza egybe a széthullni kész sejteket mint
nagybeteg testeket rázza a szívtáj szűkülő kút-artériája
görcsösen rángva a kipangó vért az eldugult ereket
miközben kinn alvadtvérszínű napkövekfenik a bordó
hajnalkéseket fenik reggelig míg az űr fénytelen
virradattal egyszerre megtelik s a vér színű pengéknek
feszülnek a csupasz villanypózna-nyakak

a meztelen légben

pengeélléfémesedik az ablakkeret a
zuhogó árnyéknélküli fényben párkányra lépsz és az
átmetszett párázó érfalként kifeszülő hajnal
egyszerre megtelik
veled

2

[pengeélléfémesedik az ablakkeret
– mint fölrobbantott téli patak:
lenn kőlavina jégtélzuhatag
párkányra lépsz
s a párázó alvadtvér-hajnal egyszerre
megtelik – veled] és mintha ezer és ezer
szökkenőgömb színes buborék böködné tested
löködné szüntelen fölfelé ellebegsz a vonyító
vashuzalok felett árkos kihunyt ablakszemek
előtt mintha megannyi láthatatlanul lenyúló
nap-antenna horga akadna meg benned húzná
lebegtetné tested fel-felivel átfordul megdöccen
emelkedik-süllyed zuhogó napcseppek fúrják át
bőrödet járnak sercegve keresztbe-kasul benned
kioldva véredből a könnyű gázokat megannyi apró
húsba zárt léghajóvá duzzasztva a feszülő ereket
s idegdúcokat izomdübörgés inak motorja mint szárnyat
lebegteti kezéd s mintha ezernyi-ezer nap-antenna
láthatatlan horgára akadva mintha egy hatalmas kéz
csévélné szakadásig az áttetsző szálakat közeledik
gyorsul egyre mint szép madárlátomás fölédlebeg
és végül mintha már te állnál – rádzuhan
az ég

[NEVETÉSEDTŐL VISSZHANGZIK A SÍRKERT]

*lényedbe az elmúlással szeretnék végleg belopózni
ha meghalok föld alá viszem az arcod
szétázó fogsorom jéghideg vizekre
bolyhos férges csillámló hadára testálja ízed
szétszorgó szememből kimarja rideg agyaggá
oldja a föld lenti mosolyod*

*ó hogy szeretnek majd téged az izgó-mozgó
bomló épülő hasadó születő atomok
csontjaid ércek molekuláiban merevülnek
s gyűrűsférges palába vésett ívelt járata
őrzi csípőd hajlatát*

*zuzmó moha s üvegszárú fű szívja majd ki
testemből nedveid és*

*serény csermelyek mélyvizek földalatti patakok
hordják szét fülemből*

*s földmélyi üregek repedések visszhangozzák
vakond barlangja erősíti hangod*

*nevetésedtől visszhangzik a sírkert
és a sírkamra egyszerre megtelik – VELED*

Lénárt Imre

A TEQUILA CSOPORT

Immáron kilenc hónapja, hogy két budapesti éjjeli menedékhelyen rendszeres kapcsolatba kerültem hajléktalanokkal, és ezáltal volt szerencsém megismerni az új fogyasztói társadalom világához igazított életformájukat.

A hajléktalan lét megismerésének első stádiumában döntőnek találtam azt a bennem lejátszódó folyamatot, ahogyan a káros előítéletek szertefoszlottak, pontosítva, hogy nem csupán a metró és a pályaudvarok aluljáróiban fagyhalálnak kitett, passzív hajléktalanok életmódja létezik, hanem fellelhető egy kimondottan aktívnak nevezhető, színes stratégiákkal telítődött hajléktalan létforma is, melynek legnagyobb szeletét a gyűjtögetéssel összefüggő jövedelemszerzési forma teszi ki. Munkám tehát azt a hajléktalanokról kialakult, köztudatba rögzült előítélet-gócot is megszüntethetné, miszerint egy enervált, inaktív embertömegeg állunk szemben, amikor a metróaluljárók forgatagában elveszve, közönyösen hagyjuk magunk mögött a fedélnélkülieket.

1997. 08. 05. (Kedd) 6 óra

Találkozás az Újpest-Városcsúcs metróállomáson a Göncivel, Lacival, Ádámmal és Pistával. Elszívunk egy cigit, és 6 óra tízkor metróra szállunk. Ádám az Árpád hídnál kiszáll. Ő a Szentlélek térre megy koldulni, mint mindig, aztán a Hunyadi piacra jön ki 2 órakor a többiekhez. Laci szerint Ádám sohase költ a koldult pénzből, teljesen megbízható. Ha költene is belőle, nem tudja titkolni, mert nem tud hazudni anélkül, hogy ne dadogna.

6 óra 20

Felszállunk a Nyugatinál a 91-es buszra, és a Törökvezér útig megyünk. A buszon Gönci mesélni kezd, hogy az egyik nőjével, egy bombázóval, elindultak kukázni – a nő soha életében nem csinálta –, és a nő annyira belemelegedett a guberálásba, hogy a végén örömmel jegyezte meg: „Nem is gondoltam, hogy ennyi izgalmas dolog van ezekben a kukákban!”

6 óra 55

Kettesére szakadunk, és a Törökvezér úti lakótelep házainak konténeireivel kezdjük. Az elsőben két gyekecsőt találunk. Gönci elmeséli, hogy egyszer egy nő

jött ki ezekből a házakból, és egy szatyor luxus kaját adott neki. Máskor pedig egy férfi adott neki három pár olyan bőrcipőt és farmert, amiket alig használtak. Az egyik háznál néhány héttel ezelőtt egy videó-rekordert talált az egyik kuka tetején. Volt olyan is, hogy tiszta új camping biciklit tettek ki egy kukának támasztva, és mivel nem tudta eldönteni, szemét-e, ezért az egyik házbeltől megkérdezte, hogy elviheti-e. Mire az azt válaszolta, hogy a szomszédja azért rakta ki ma reggel. Hatezerért adta el a Hunyadin.

7 óra 15

Leszakadok Gönciről, és Lacihoz csapódom. A Vöröstoronylejtő utcában a kukáskocsi már végigment, elkéstünk. Visszamegyünk, és az Utas utcában folytatjuk tovább a keresést. Két műanyagflakont találunk. Az egyik ház kapuját zárva találjuk, pedig egy nyitott kukában egy nylon szatyorban rengeteg flakont látunk. Laci találomra megnyomja a Szabó nevű csengőt. Néhány pillanat múlva Szabó úr pizsamában kihajol az ablakon. Laci illedelmesen megkéri őt, nyitná ki a kaput a flakonok miatt, mire Szabó úr leüvölt, hogy ezért nem hajlandó lejönni. Továbbmegyünk, Laci a kukákon kívül egy-két újságtartót is megnéz: sportújságot keres. (Az ő szavaival élve: „A többi nemzeti gecsi, engem csak a sport érdekel.”) Az egyik kukában ribizlit talál műanyag dobozban. Néhány szemet a szájába rak, ízlelgeti, majd elteszi a szatyrába.

8 óra

A Batyu utcán felmegyünk, és egy helyen két csuklósorozót, egy női kalapot, egy pár fehér zoknit (Pistának majd jó lesz, neki kicsi a lába), egy Szamuráj spray-t, egy pár milliméteres francia parfümöt, bűvár kvarcórát, Fabulon szemránckrém, pattanás elleni kenőcsöt találunk. Laci befújja magát a spray-vel, és az én nyakamra is tesz. (Adnunk kell magunkra.)

A Napvirág utcán haladunk tovább. Az egyik nyitott tárolóban egy idős hölgy üríti éppen a vödört. Megszólítja Lacit azzal, hogy az egyik kukában fog majd találni kutyaeledelt, ugyanis egy asszony tegnap azt keresett az itteni szemét között. (A kutyaeledelnek nagyon jó ára van a Hunyadin.) Lacit rögtön érdekelni kezdi a dolog, de nem találjuk meg, amit keresünk, pedig alaposan föltúrtunk mindent. A túrás művele-

ténél követendő módszer, hogy a csomagolt szemetes zacskót óvatosan kell kiemelni, majd megfordítva lassan kipotyogtatni belőle a holmikat. Közben ügyelni kell arra is, hogy a kuka mellé semmi szemét ne kerüljön, mert akkor a lakók megharagszanak, és elzárhatják előlünk a tárolót. A kotorászás közben semmi sem kerülheti el a figyelmünket. Ez egyfajta türelmjáték, de hívhatjuk zsákmacskának is, bármikor ránk ragyoghat a szerencse. (Gönci arannyal futtatott ezüst karláncot talált a múltkor.)

A Nagybányai úton megyünk le. Itt már nem nézünk a kukákat.

8 óra 20

Az Apáthy kilátónál találkozunk a többiekkel (ők mindig itt szoktak), Gönci nekünk háttal áll, és Budapest panorámája felé kitárt karral üvölti: „Te vagy a mi birodalmunk!”

A hozott tárgyakból következtetni lehet a „gyűjtő” múltbeli kulturális közegére vagy szakmai beállítottságára: Pista (kőműves segédmunkás volt világ életében): két darab ecsetet, steck-lámpát kábeltartozékkal, két visszapillantó tükröt és három Pilsner Urquelles (nem visszaváltható) üveget hozott. Gönci (vidéki születésű, de régóta Pesten élő roma. Üzletelt, nőket is futtatott, jó néhány évet ült): egy fekete-fehér női ruhát, egy fekete estélyi alsószojnyját, egy cserép kávékészletet (népies motívumokkal cicomázva) talált. Laci (szobafestőnek tanult, aztán Párizsba költözött, portrérájjal tartotta el magát) azt hozta, amit közösen találtunk: a csuklószorítót, a kvarcórát, szemránckrém, pattanás elleni krém (Ádámknak jó lesz, olyan pattanásos mostanában az arca), a parfümöt, a Szamuráj spray-t. Gönci az egyik cserépköcsögöt ledobja a szakadékba, mert hiányzik a füle.

8 óra 30

Elindulunk az Árva utcán és a Csalán utcán lefelé. A kukákat már alig nézzük, ennek ellenére az egyikben találunk egy Sandfort által írt regényt, „Hideg vér” a címe. A Csévi utcába fordulunk, és elhaladunk a belügyminiszter háza előtt. Csak szófoszlányokat hallok Gönciek beszédéből. „Mindig őrzik... Ez is egy szemétláda... Mennyi pénzt benyelhet havonta, négyötyszáz ezret... Adhatna nekünk belőle.

8 óra 45

A Pasaréti térre lyukadunk ki. Leülünk a Julius Meinl üvegviszaváltója előtt. Öt főből álló csoport üldögél már itt. Ők is csövesek, és guberáltak. Várják a 9 órás nyitást, miközben egy borosflaska körbejár. Mutogatják egymásnak a talált holmikat, néhányan cserélnek is. Pista és Gönci leül közjükbeszélgetni. Én Lacival üldögélek, akit egy néni szólít meg, kezében két

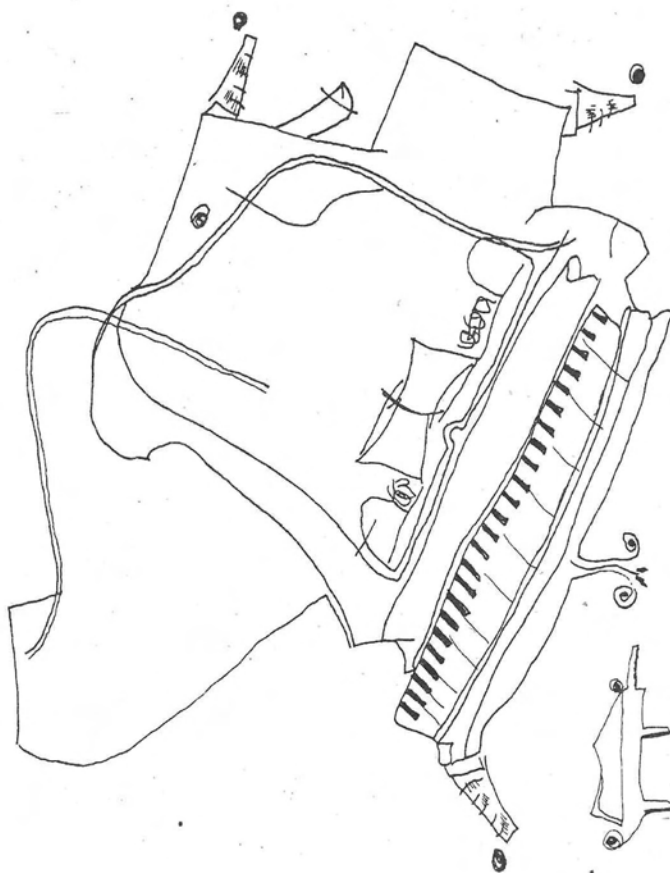
darab kétliteres borosüveget szorongat. „Kössünk üzletet! Húsz forintot ad a két üvegért, és negyvenet fog értük kapni. Én rosszul vagyok, cukrom van, nem tudom kivárni a nyitást.” Laci megveszi tőle a két üveget.

9 óra

Kinyit az üveges, háromszáznegyvenet kapunk. (Plusz a húsz forintos nyereség a nénitől.) Átme gyünk Aranka néni virágboltjába. Hárman kávé iszunk (kilencven forintot fizetünk). Aranka néni virágboltja a környékbeli csövesek és guberálók találkozási helye: az információk és talált tárgyak cserélődnek itt.

9 óra 15

A Kelemen utcai kukában Laci egy angol-spanyol nyelvű Berlitz-könyvet talál (a Hunyadin jó ára van az idegennyelvű könyveknek). Felszállunk az 56-os villamosra, a János-kórháznál leszállunk. Veszünk egy liter bort (negyede rizling, a többi oportó. Laci szereti az ilyen koktélok, a többieknek meg ez is jó). Visszamegyünk a Kelemen utcába. Gönci az első kukában egy doboz majonézt, két tubus mustárt, egy doboz lejárt szavatosságú tejfölt, Pista pedig hat darab sörösüveget talált. Egy másik kukában egy endekás gyártmányú gyümölcscentrifuga burkolatát találjuk meg Göncivel. Gönci szól a többieknek, hogy segít-

senek megkeresni a hiányzó alkatrészeket. Pista rögtön a szomszédos ház kukáját tolja a miénk mellé, hogy abba dobálhassuk át az átnézett szatyrokat. Mind a négyen túrjuk a kukát. Egy diódaráló részeit találjuk meg, de amit igazából keresünk, annak nyoma sincs, pedig a műszaki dolgoknak van a legnagyobb keletje a piacon, függetlenül a szavatosságuktól.

10 óra 05

A Hűvösvölgyi út 46-os szám alatt kirakott hagyatékot találunk, ami egy nyitott szájú, ötvenes évekbeli hatvan centis babát (szeme és haja hiányzik), egy női táskát, két elemlámpát, egy rézkilincset, egy biciklidinamót és egy 1903-as kiadású angol-német-francia nyelvű technológiai szótárt tartalmazott. Kukásautó áll meg mellettünk. Visszapakoljuk a szemetet. A két kukás türelmesen várakozik, semmi sürgetés, egyetlen megjegyzés nem hangzik el. Majd miután végzünk, felrakják az autóra a konténert. Pista magyarázni kezd nekem valamit, miközben jóízűen szopogat egy guberált csirkecsontot. Ezt nem bírtam ki anélkül, hogy az undor ne ült volna ki az arcomra. Laci észrevette, és kurtán, félvállról mondta: „Ha nem bírod, akkor ne is gyere velünk!” Én erre csak annyit válaszoltam, hogy szerintem ez a csont romlott, annyira bűzlik. Gönci megszagolja a csontot, és nekem ad igazat, ennek köszönhetően az úgy elsimult.

10 óra 40

A Pasaréti tér közepén álló ivókúthoz megyünk. Előkerülnek a bicskák, mindenki a körmét kezdi tisztítani, amit alapos kéz- és arcmosás követ. Tehát a guberálás befejeződött. Gönci még mindig a babában gyönyörködik. Én is mellé állok, és vizet paskolok a babára, Gönci pedig a port és a régi piszkot kezdi letörölni róla. Pista és Laci is körénk gyűlnek. „A kis lábát is mosd meg... Azt a kis retkest!” Gönci egyik kezében a babát tartja, másikkal pedig gyöngéden törölgeti a baba vállát. A különös atmoszférát egy rekedtes hang töri meg: „A taxis csak holnap jön, akkor tudja hozni a pénzt.” A bolt sarkában ülök egyike volt, aki megpróbálta eladni Gönci karláncát kétezeröt-százért, ötszáz az övé lett volna.

11 óra

Fölszállunk az 5-ös buszra. A Ferenciek terén az én javaslatomra antikváriumba visszük a könyveket, de nem veszik meg, mivel meglehetősen siralmas állapotúnak találták. Elindulunk gyalog a Vörösmarty tér felé. Gönci a szembejövő bombázóknak fütyül. Laci elmondja, hogy Pistában bízik meg a legkevésbé, mert ha inni kezd, akkor minden pénzt elkölt, senkire nem gondol. Göncivel meg az a baja, hogy cigány. Nagyon rendesnek tartja, de valami miatt nem tud, mégsem tud megbízni benne. Ádám a legmegbízhatóbb, ha csak

hatvan forintot koldul, azt is beadja a közösbe. Gönci a kezében lóbálja a babát, hátha a németek felfigyelnek rá, és adnak érte vagy kétszáz márkát.

11 óra 50

A földalattival a Vörösmarty utcáig megyünk. Belépünk a Hunyadi piac vonzáskörzetében, és sorra érdeklődő emberekbe botlunk. Egy nagydarab férfi kérdi Göncitől, nincs-e valami műszaki áruja. Egy cigányasszony szegődik mellénk.

– Mennyit kértek a babáért?

– Két rongyot.

– Ötszázért elviszem.

– Inkább kiteszem dísznek – válaszolja G., és odébb áll.

12 óra

A tér északkeleti csücskében az egyik nyárfa árnyékában meghúzódva, kirakjuk az áruinkat. Mellettünk négy helyen árusítanak. Bal felőli szomszédunk a dagadt Laci, aki 1992-ben vált el a feleségétől, és ötszázezer forint értékű holmin kívül mindent Miskolcon hagyott a feleségének. Így jött fel Pestre, és lassan mindenét eladta, majd a Dózsára költözött. 1996 óta piacozásból él, de ő inkább felvásárolja az árut a guberálóktól, vagy a Király utcai bizományinál pár száz forintot ráígér a rászorultaknak. A múlt héten a legnagyobb fogása az volt, hogy alpakkaként ígért egy ezüsttálcára ötszáz forintot, és ötezerért adta el. Egy autódugattyú szelepbeállító műszert tegnap ötszáz forintért vásárolt egy csövestől, aminek a piaci értéke háromezerre növekedett. Jobb felől egy bácsi látványosan hallgat egy táskarádiót.

– Eladó? – kérdezem.

– El – bólint csöndesen.

– Mennyi?

– Nyolcszáz.

A bácsi mellé leül egy másik öregember, és a táskájából elővesz öt darab videokazettát – három pornó és két darab „A Birodalom visszavág” két részben –, és a kezembe adja.

– Kell?

– Mennyi?

– A Birodalom egyenként háromötven, a többi kétszázötven.

– Meg kell gondolnom – válaszolom, és visszaadom a kazettákat.

Dagadt Laci mellett egy férfi ül, negyven és ötven közötti lehet, nagy rózsaszín műanyagfülek vannak a fején. Ruhákat, könyveket, pornóújságokat, bádogból készült szivarosdobozokat, és két mézeskalácsot árul. Gönci odakiabál neki:

– Megnőtt a füled! Olyan vagy, mint Íti!

Laci és Gönci vitatkozni kezd azon, hogy nem

kétezerötért kéne árusítani a babát, mert így senki nem veszi meg. Gönci úgy gondolja, ha csak kétezret mondana rá, akkor csak ezerért vennék meg, így viszont meg lehetne kapni érte az ezerötöt is.

12 óra 15

Gönci eladta a karláncotezerötszázért. Laci közben vett egy doboz Multifiltert, egy doboz Szimfóniát, háromüveg Ászoksört (493 Ft.) A Multifiltert Göncinek és nekem hozta.

12 óra 20

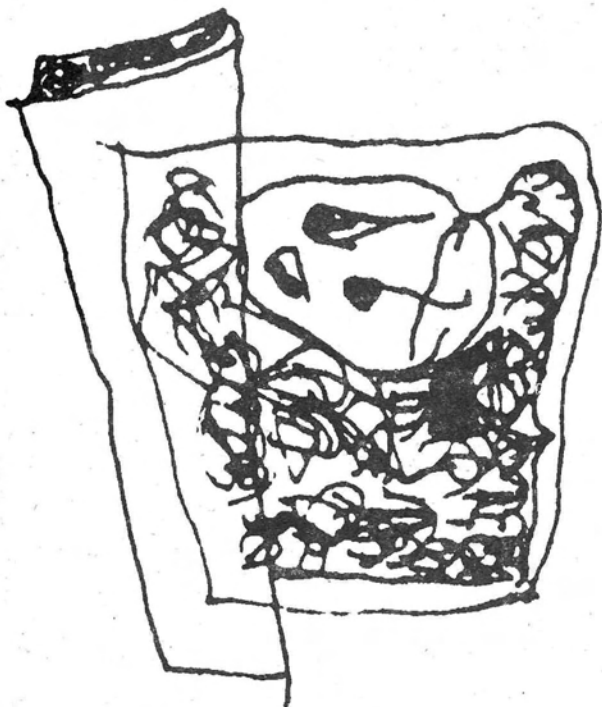
Egy hetvenöt körüli öreg áll meg a standunk előtt. Tiszta farmert és zwackreklámos pólót visel. A csuklószorítóinkat próbálgatja a felkarjára, a combjára, a nyakára.

– Tedd a pöcsödre – élcelődik Gönci az öreggel.

– Nem oda való az – nevet az öreg. Aztán egy perverz viccet mesél Göncinek, majd elbotorkál. Egy negyvenöt év körüli, aranypecsétgyűrűs, csuklótáskás férfi érkezik, és értő kezekkel vizsgálni kezdi a babát. Gönci szeme felcsillan, hiszen tudja, hogy ez a férfi a legkomolyabb babaszakértő és felvásárló.

– Mennyit ér? – kérdezi reménykedve Gönci.

– Ötszázat. Tudod, négy napot kínlódtam a múltkor is, hogy egy babának szemet tegyek be. És ez még azzal is vesztett az értékéből, hogy gézalapú paróka volt rajta, és olyan erősen ragasztották rá a gézt, hogy lehetetlenség róla lekaparni – magyarázza türelmesen a babaszakértő, majd köszönés nélkül távozik.

12 óra 50

Egy néniké a fekete-fehér ruhát próbálgatja.

– Mennyi? – kérdezi, miközben le sem veszi a szemét a ruháról.

– Százötven.

– Legyen egy ötvenes – kiáltja. A néniké már adja is a fémpénzt. Gönci szerint a ruhát úgyis nehéz eladni, ezért az a legjobb, ha az ember már az elején megszabadult tőle.

Újra fölbukkan a babaszakértő. Gönci úgy tesz, mintha észre se venné, miközben a francia kölnijével locsolgatja magát.

– Mennyi az utolsó ára? – kérdezi a szakértő.

– Ezer – válaszolja Gönci még mindig érdektelenséget színlelve.

– Hogyan teszem be a szemét – dilemmázik a férfi.

– A szeme benne van a testében.

A férfi fölnyalabolja a babát a földről, és megrázza.

– Kivették – jegyzi meg csalódottan, és mechanikusan az órájára pillant. – Na; megyek az asszony után – és nemtörődötten továbbáll. Két perc múlva újra megjelenik.

– Ötszázért adod? – kérdezi ridegen Göncitől. A szakértő és Gönci viszonya mintha ezen a ponton megváltozott volna. Most már nem jó ismerősök, a szakértő már nem az ingyenes tanácsadó szerepét játssza, hanem üzleti ellenfelét.

– Nem – vágja rá az ajánlatra Gönci ridegen. A szakértő köszönés nélkül elmegy.

13 óra

Egy középkorú kezébe veszi a szúnyogirtót.

– Mennyi?

– Száz, feleli Gönci. Az asszony elindul.

– Mennyiért viszi el? Ötvenért?

– Kevés van benne – kiabálja vissza a piac forgatagából a nő.

Egy idős bácsi az ecseteket nézegeti.

– Mennyiért adják?

– A kicsi ötven, a nagy száz forint. – A bácsi rázogatni kezdi a fejét.

– Akkor vigye el a kettőt egy százasért. – A bácsi kifizeti a pénzt és elköszön.

Munkásnadrágos ötven körüli a dinamót vizsgálja.

– Kétszáz forint – töri meg a csendet Laci, de a férfi úgy tesz, mintha nem is hallotta volna.

– Egyezzünk meg, hiszen piacon vagyunk.

– Még gondolkodom – motyogja a munkásnadrágos, és elmegy.

Egy csöves kinézetű, szakállas lealkudta a szúnyogirtóharmincforintra.

– Megcsíptek a szúnyogok, azért veszed... Ki tudja,

melyik padon aludtál! Nincs lakásod, mi? – provokálja Laci a szakállast.

– Sajnos, van – válaszolja szomorúan a szakállas.

– Akkor beakasztottál, és a padon aludtál. Vedd meg azt a két fület is!

Az utolsó mondatot már nem hallja a szakállas, mert eltűnt a forgatagban.

13 óra 45

Piactakarítók (idős asszony és tizennyolc év körüli lány) sepregetnek tőlünk öt méternyire. Egy vállalkozó alkalmazza őket napi nyolcszázért, nyolcórás munkaidőben.

Laci egy asszonyt pillant meg, hosszú ruhában, aki egy fiúval beszélget. Laci magához inti az asszonyt.

– Már régen vártam.

– Mennyiért adjátok? – mutat a babára az asszony.

– Ötszázért. – A nő meg se várja a választ, már indul is tovább. G. utána szalad, és hosszú tanakodás után mégis odaadja a babát ötszázért.

Laci a pénzen gyorsan vesz egy liter vörösbort és két deci szőlőlevelet (135 forint) A szőlőlevet belekeverik a borba.

14 óra

Egy vasaltinges férfi, diplomatáskáját a lábának támasztva, forgatja kezében a dinamót.

– Mennyi így látatlanban?

– Száz – vágja rá Laci. A férfi alku nélkül kifizeti a pénzt.

Nagyon módos cigánylány válogat néhány méterre tőlük a pólóárusnál. Laci fölfigyel a nőre.

– De megbasznám – dünnyögi.

– Nem lehet? – kérdezem Lacit.

– Nem bizony. Igényes, gazdag. Mi ehhez semmik vagyunk.

– Apukám! Milyen szőre lehet! – ámuldozik Gönci.

– Mint a perzsaszőnyeg! – csücsörít a szájával dagadt Laci.

A lány felemel egy pólót.

– A nyaka ki van kopva – alkudozik.

– Hatvanért, de csak magának – mosolyog megadóan az árus. A lány kifizeti a pólót, és eltűnik.

14 óra 35

Harminc év körüli zöld overallos férfi a zseblámpát forgatja a tenyerében.

– Nincs benne elem – jegyzi meg gyanakvóan.

– De azért működik – vágom rá olyan határozottsággal, mintha az anyám életéről lenne szó.

– Azt mindenki mondhatja – válaszolja ingerülten a kedves vevő, és odébbáll.

14 óra 40

Ádám megérkezik a Szentlélek térről, ahol 912 forintot (egy ötszázforintos, két százas, húszas és tízes érmék, két és ötforintosok) koldult össze reggel héttől kettőig. Kapott egy hittérítő kiadványt is. Azonnal a flaska borra veti magát, és közben hozzám beszél.

– Olyanok vagyunk, mint egy nagy család. Ha szeretünk valakit, akkor eltűrjük őt az összes szeszélyével együtt. Ha például Gönci magánál tartja a pénzt, amit kiárult, rendben. De ha azt kérdi, hogy megyünk-e vásárolni, akkor közössé válik minden, és attól kezdve együtt vagyunk.

15 óra 10

Laci a nőkről beszél. Neki nem a külső alkat, hanem a nő szeme a fontos, mivel abból lehet a legtöbbet kiolvasni. (Velünk szemben egy ősz hajú, bánatos szemű, középkorú nő árul, akinek az alkoholtól már enyhén megfonnyadt az arca.) Laci vele kezd el példálózni. Sokkal inkább elvinné egy éjszakára a bánatos szeműt, mint azt a jólöltözött, önző tekintetű fiatal lányt.

15 óra 40

Boltba megyek vacsorát venni Lacival. Százharmincöt forintért disznósajtot veszünk Pistának, nyolcvankettőért harminc deka kenőmájast, százötvenegyért harminc deka olaszfelvágottat, hatvankettőért kenyeret és nyolcvanért szőlőlevelet. Ezt Göncinek, mert fekélyműtete óta fáj a gyomra. A fizetés után Lacinál nyolcszázötvenkét forint marad. A boltból kijövet megkér, hogy a maradék pénzről ne tegyek említést a többieknek, mert különben vérszemet kapnak, és elinnák az egészséget. Jobb, ha ő előre gondolkodik, és félretesz vagy ötszáz forintot a másnapi „kezdéshez”.

15 óra 50

Újra a piacon. Csomagolunk, és az értéktelen holmikát kiválogatjuk az értékesek közül. Laci két doboz Szimfóniával és egy doboz szofival tér vissza a sarki trafikból. Most már csak négyszázhuszonkét forint van a zsebében. Elindulunk „hazafelé”. Gönci a piacon marad dagadt Lacival, mert ő a kitiltása miatt nem jöhet be a szállóra. Az Oktogonon felszállunk a villamospótlóra, majd metrózás következik. Az Újpest Városcsopontnál fellepcsőzünk a hűvös aluljáróból. Pista százötvenötért Tisza dohányt és cigarettapapírt vesz. A tér legkedveltebb kocsmájába, a Kapualjba térünk be. Három liter bort rendelünk, és a magunkkal hozott műanyagflakonokba töltetjük. Mindhárman elrejtik a csomagjaik közé a borokat, olyan műgonddal, ahogy csak lehet. Közben azon tanakodnak, ki lehet ma a beíró, mert ha Cséplő lesz az, akkor halál

a borokra, ki is önteti mind a három litert. Összesen százhusz forintunk maradt.

16 óra 45

Az Árpád úti buszmegállóban várjuk a száznegyest. Leszállunk a buszról, és beülünk a Szuszába. Rumcájsz és két fős bandája azonnal lecsap Lacira, szinte könnyörögnek, hogy hívják meg őket egy kisfröccsre. Laci franciául utasítja el a kérésüket: „Jesuis désolé, mais je n'en pourrais pas!” (Sajnálom, nem tehetem.)

Rumcájszék kérdően néznek Lacira, így egy kis időt nyerhet.

Laci két fröccsöt és két kávét akar hozni, de a százhusz kevésnek bizonyul. Laci jól tudja, hogy Pistánál van még pénz, ezért tüntetőleg néz rá, és vár. Pista idegesen a táskájába nyúl, és odaad hetvenhat forintot.

– Mindig számolod a pénzt – mondja ingerülten Lacinak.

– Mit baszod föl magadat! Tudtam, hogy van nálad.

– Legalább úgy kiabálj, hogy az utcán is hallják! – csitítja a most már kiabáló Lacit Pista. Előhúzza a táskájából a dohányját. Rumcájszék asztalától átszól valaki.

– Csavarj nekem is egyet!

– Balról vagy jobbról – csattan föl Pista.

– Egy csavarást lehetne akkor? – kérdezi félnéken újra a férfi.

– De mezítlábasán ám! – mondja most már megenyhülve Pista.

– Cipőben vagyok, nekem mindegy.

Laci két kávét és két fröccsöt hoz, megisszuk, és öt óra után tíz perccel kimegyünk a buszmegállóba. Még meghúzzuk a boros flaskát az egyik szállóhoz vezető út bokrának árnyékában. Aztán leülünk a szálló tövébe, és várjuk a beengedést. Laci Polyák Oszinál észrevesz egy háború előtti keménykalapot. Rögtön kombinálni kezd, és a pénteki hungaroringes koldulásra gondol. Odamegy Oszihoz.

– Oszi, add kölcsön nekem ezt a kalapot egy napra.

– Ha kétezerért eladod, ötszáz a tied lehet.

– Köszí – fordul el sértődötten Laci.

– Na, jól van, vidd! De akkor úgy szeretném visszakapni, ahogy adtam, mert van egy régiséges haverom, csak ma nem jutottam ki hozzá.

17 óra 10

Nagy mozgolódás támad a vasrács előtt. Izgatottan kérdezzetnek mindenfelől legalább minden fél percben a soron levő szoba számát. Ma kifejezetten szerencsétlen estét fogtunk ki – mondja Laci –, mert ha ügyet-

lenül tolakszunk és elszakadunk egymástól, akkor az is előfordulhat, hogy ma este külön kell, hogy aludjunk. Annál rosszabb nincs, bogarat kaphat az ember idegen ágyon, meglophatják, vagy vamzerek közé kerülhet.

Valaki kiáltja, hogy a hatos szoba megy. Mintha egyfajta kölcsönös szolidaritás működne, pontosan bemondja valaki a szobaszámot, és szétnyílik a sor, hogy beengedjék helyükre azokat, akik egy szobában laknak. Ha a bemondott szobába nincs jelentkező, akkor türelmesen vár a tömeg. Csak a szocmunkás unszolására foglalják el mások helyét, és a „szocmunkás rezsim” nyomása mintegy felmentést jelent az illeték-telen szobafoglalásért. Ádám izgatottan megfogja a könyökömet: „A hatos jön, aztán mindjárt mi megyünk.” Hosszú Feri kiszól a rácsos ajtó mögül: „Az ötösbe még valaki!” Laci egy fiúhoz szól: „Menj már, mit állsz ott?” A fiú tétován elindul, majd eltűnik a rács mögött. (Biztosan új lakó, még nem tartozik senkihez – gondolom –, és valahogy biztonságban érzem magam, hogy én egy banda része vagyok.)

17 óra 50

Beírás. Demján Péter lesz az ötödik lakó. Mindenki bemondja a nevét, aztán egyenesen a hetes szoba felé iramodunk. Ahogy beérünk, Demján szó nélkül leveszi az egyik felsőágyról a matracot, és az előtérbe lerakja a padlóra (mindig kint alszik, nem sok vizet zavar). Ádám a matracát letakarja pléddel, lecseréli a hosszú nadrágját benti rövidnadrágra, és strandpapucst vesz elő. Pista is leveszi a zokniját, papucst húz. Ádám egy cigit kér Lacitól, vécére megy. Itthon vagyunk.

18 óra 5

Enni kezdünk. Az asztalt egy középre helyezett faszék képezi, arra pakolunk mindent. Laci kenyeret vág, az egyiket megkeni kenőmájással és Ádámnak adja. (Ádám csak így tud enni. A feleségétől és az élet-társaitól is mindig így kapta. Ha nem csinálnák meg neki az ételt, inkább éhen halna, ez pedig a bandát összekapcsoló barátságra hozna szégyent.) Balogh Zoli nyit be, mert Pista le akarja nyíratni a haját. A szállón mindenkit ő nyír, pénzt sohasem kér érte.

19 óra

Kimegyek a szálló kapuján, és arra gondolok, hogy valahol most becsapom egynapos barátaimat, és azt sulykolom magamba, hogy ez részemről nem volt játék. Most már én is tudom, milyen ez az egész. Akár közénk is tartozhatnék.

Láng János

AZ ŐSTÁRSADALMAK

(Részlet)

„És amikor már egész téntafolyamot használtak el azok, akik a rokonságról írtak, az átlagos antropológus azt hallja, hogy a tekintélyes Westermarck professzor szerint a klasszifikatorikus terminológiákkal kapcsolatos legtöbb munka „inkább a tévedéseknek, mint a tudásnak a forrása”. Azután azt is észreveszi, hogy A. R. Radcliffe-Brown, B. Malinowski és Brenda Z. Seligman nem tudnak megegyezni abban, hogy mit kell érteni a *rokonság*, a *leszármazás*, az *unilaterális* és *bilaterális* fogalmak alatt. És ekkor az átlagos antropológus igazolva látja a bizalmatlanságot a nagyon körülményesen kidolgozott álmatematikai apparátussal és a legtöbb munkával szemben, amit kidolgozásra fordítottak. Az a véleményem, hogy a rokonság valóban a legnehezebb tárgy a társadalmi antropológiának. Azt tartom, hogy alapvetően helytelen módon közeledtek a kérdéshez, és hogy jelenleg a kérdés megoldása zsákutcába jutott.” (Malinowski, 1930)

Ugyanebben a tanulmányában azonban Malinowski a jövőbe vetett reményét is kifejezte. Arra gondolt, hogy az archaikus népek „rokonsági rendszerének” talánya megoldhatóvá válik, „ha a család jelentőségét ismét teljes mértékben elismerjük.” Vagyis a talány megoldásából a családból és csakis a családból kell kiindulni. De hiszen ezt tette már Morgan is, akinek a terminusrendszerek létének felismerését köszönhetjük, a családból indultak ki mindazok, akik a mai napig a kérdéssel foglalkoztak. Megalapozottnak látszik tehát az a gyanú, hogy a terminusrendszerek jelentésének felismerését éppen az vitte zsákutcába, hogy a kutatók több mint száz éve kitartanak amellett, hogy az archaikus népek valamiféle rokonsági rendszerrel bírtak. Ez a rokonsági rendszer különbözött ugyan – mondják – a mi társadalmunk rokonsági rendszerétől, de a legmélyebb gyökerei mégiscsak oda nyúlnak, ahová a mieink: a családba.

Az ősi népek közösségi viszonyainak tanulmányozásánál különös akadályként merül fel az a nehezen leküzdhető beállítottság, hogy a jelenségek értelmezésénél *saját társadalmunk fogalmait* vesszük igénybe. Alig van a szociológiának és a pszichológiának vagy akár a teológiának és etikának olyan fogalma, amit a gyűjtögető-vadászó, a primitív földművelő és a nomád pásztor népek egyéni és társas életének magyarázatánál segítségül ne hívtak volna. Vegyük pl. a következő okoskodást. Ha egy – mondjuk – közép- ausztráliai aranda bennszülött szülőanyját *mia*-nak nevezi, az etnológus ezt a szót azonnal „rokonsági terminusnak” minősíti. S ha a továbbiakban azt találja, hogy a szóban forgó bennszülött a „mia” szót anyján kívül anyja nővéreinek megjelölésére is használja, akkor arra a következtetésre jut, hogy az arandák „kiterjesztik” rokonsági kapcsolataikat. S amikor még további megfigyelések azt mutatják, hogy a „mia” szó nemcsak az anyát és az anya nővéreit jelenti, hanem egy egész sor olyan nőt is, akiknek az anyához való rokonsági kapcsolata gyakran egyáltalán nem állapítható meg, akkor az etnológus azt mondja: az arandák „klasszifikálják” rokonságuk tagjait. S most megindul a találgatás: milyen alapon, milyen elvek szerint „klasszifikálnak” az arandák? A feladat pedig tovább bonyolódik.

EGY AMAZONAS KÖRNYÉKI INDIÁN
TÖRZS FIATAL FÉRFITAGJÁNAK BAL
KARJA MEGSÉRÜLT. ÁLLAPOTA ANNYI-
RA SÚLYOS VOLT, HOGY A KÖZELI
VÁROSBÓL ORVOST KELLETT HOZZÁ
HÍVATNI.

A DOKTOR MEGDÖBBENTEN TAPASZTALTA,
HOGY A KÖZÖSSÉG ÖSSZES TAGJÁNAK UGYAN-
AZON A PONTON FÁJ A KARJA. AHHOZ, HOGY
A FIATAL FÉRFI MEGGYÓGYULHASSON, AZ
EGÉSZTÖRZSETMEG KELLETTGYÓGYÍTANIA

Biafra 1969. Huszonnégyszéves anya üres emlőjét szopó kisdédével

Gordon W. Allport

LESZ-E VALAHA AZ EMBERISÉGBŐL EGYETLEN NAGY SAJÁT CSOPORT?

(Részlet)

Az emberiséghez fűződő kötelékek kialakulása megy a legnehezebben. Ez a gondolat részben helytálló. Úgy tűnik, hogy sajátos nehézségek merülnek fel, ha arra gondolunk, hogy az egész emberiséget átfogó egységből egyetlen nagy saját csoportot kovácsoljunk. Az egységes világállam eszméjében aligha kétséges leküzdeni az idegen érzéseket. Saját kultúrája szabja meg számára, hogy mi a helyes, és mi az illendő. Elkerülhetetlen, hogy a más nyelveket, más szokásokat ne vélje idegenszerűnek, és ha nem tartja azokat alacsonyabb rendűnek, valószínű, hogy kicsit abszurd vagy fölösleges színben látja őket.

Az ismert iránt szinte reflexszerűen fellépő elfogultság valamennyiünkre jellemző.

Számos ember szemében a faj fogalma uralkodó szerepű lett, elég, ha csak az „árja faj” fanatikus híveire vagy egyes elnyomott fajok tagjaira gondolunk. Ma az a helyzet, hogy a faj és az emberiség eszméje közötti ütközet egyre inkább olyan kérdéssé válik, melynek megoldása sorsdöntő az emberi történelem számára. Azzal a kérdéssel kell szembenéznünk, hogy az emberiséghez fűződő kötelékek kialakíthatóak-e, még mielőtt a fajok közötti háború kirobbanna?

Elméletileg ennek nincs akadálya, mivel van egy olyan pszichológiai biztosíték, mely hatásosan felhasználható, ha idejében felismerjük a módját. Ez a biztosíték abban áll, hogy a *koncentrikus csoportkötelékeknek nem feltétlenül kell összeütközniük egymással*. Ha egy nagyobb csoporthoz fűznek bennünket szálak, ebből még nem következik, hogy a kisebb csoporthoz fűződő szálaknak el kell szakadniuk.

Csepeli György fordítása

Tamás Amaryllis

A LÁTHATATLAN ÍRÁS

– Fax-interjú Xantus Gábor filmrendezővel –

– Romániában élő, erdélyi, „határontúli” magyarfilm-es vagyok, egy újra divatos, szép szóval élve: (film)képíró. Olyan lokálpatrióta, aki mindmáig itt-hon maradtam. Úgy is mondhatnám, nem mentem el. Nem hoztam áldozatot azokért, akik hozzám hasonlóan nem akartak eltelepülni. Ezért az sem adatott meg, hogy az erdélyi magyaroknak „oda-kintről”, vagyis a „határon túlról” további megmaradásukhoz szükséges tanácsokat adjak. E tanácsok helyett készítem a filmjeimet. Eetem és pályám meghatározója volt a hovatartozás és a szakma, amely egymásra szüntelenül visszahat.

Mi az, hogy határon innen – határon túl? Nézőpont kérdése. Hol van az innen, és hol van a túl, ha önmagunk lelkében sikerült kirajzolnunk vagy lebontanunk vélt és valós határainkat. Nem tudom, van-e az emberi életnek olyan magaslata, ahonnan jól betájolhatja magát a tér és az idő, a hovatartozás, a honnan és a hová koordinátái szerint. Vajon adhat-e képzeletbeli kilátó elegendő bölcsességet ahhoz, hogy önmagunk „meghatározásában” kiismerjük magunkat gyakorta tudathasadásos, önnön vállalt kényszerhelyzeteinkben?

– Kisgyermekkorom óta a film bűvkörében éltem. Nem megrögzött moziba járóként, hanem úgy, hogy az egyik könyvszekrényünk polcán három nagy, enyhén rozsdásodó filmesdobozt őrzött édesapám.

A dobozokban egy 1957-ben készített természetfilm, a *Retyezát hegység* 35 milliméteres munkakópiájának maradácai voltak. Szétvágott, vetíthetetlen celluloid darabok, melyeket azonban legenda vett körül. Ez a bukaresti *Al. Sahia Dokumentumfilm Stúdió* egyik első, nagyszabású, színes dokumentumfilmje volt, dr. Xantus Jánost kérték fel a film tudományos forgatókönyvének és szövegkönyvének megírására a stáb tagjai: Székler Ervin rendező, Jeney Ádám és Patakfalvy Ferenc operatőrök.

Ez a három pléhdoboz volt számomra a nagy titok, a „láthatatlan írás”. Kissé romantikus megközelítésben ilyen irányból kerültem a film vonzástérébe. E dobozokat ma is őrzöm.

Tizenhét éves koromban kölcson kaptam egy filmfelvevőgépet. Gimnazistadiák voltam, amikor a Bukaresti Televízió akkor induló magyar adásában első filmhíradómat „bemutatták”.

A bukaresti Filmművészeti Főiskolát kitartóan és sikertelenül ostromoltam: három alkalommal is fölöttem húzták meg a vonalat. Akik magyarként akkortájt bejutottak, hogy a romániai magyar filmrendező- vagy operatőr-társadalom utánpótlását biztosítsák, sajnos, már régen e tájaktól messze forgatnak.

– Huszonhat év telt el. Azóta vagyok a Román Televízió magyar adásainak állandó munkatársa. A szakmát „élesben” tanultam, az egyetemi szakképesítést ráadásnak szereztem.

A körülmények és a szükség úgy hozták, hogy Erdélyben élő filmesként gyakorta dolgoztam egyedül. Az „egyszemélyes forgatócsoport” ezért nem idegen számomra. 1985-ben néhány év kényszer-szünet következett, amikor is a Bukarestből sugárzott tévéadásokat napi két órára csökkentették, ezzel egyidejűleg a nemzetiségi műsorokat beszüntették, a vidéki „területi” stúdiókat leállították. Hogy ez mit jelentett menet közben, arról regényt, drámát, néha bohózatot, de leginkább dokumentumriportot lehetett volna írni. Egy olyan életformát jelentett, melyet – természettudományos szakkifejezéssel élve – endemikus életformának neveznék. Amikor az életteret (legyen az akár társadalmi-politikai is) döntően határozza meg a helyi jelleg. Mint a földfelszín vagy a mindenkori mikroklíma: a szél- és a felhőjárás, a viharos vagy derűs napok aránya, a légnyomás. Vagyis: a „couleur locale”.

– Merő véletlen, hogy az 1989-es romániai nagy frontátvonulás első órái (aztán napjai) az évek óta elnémított Kolozsvári Rádió- és Televízió épületében találtak. A vágóasztalon a kolozsvári barlangkutatókkal készített dokumentumfilm kockái perregtek a Királyerdő barlangjairól. A barlangok csendjéből, ebből a sejtelmesen titokzatos világból

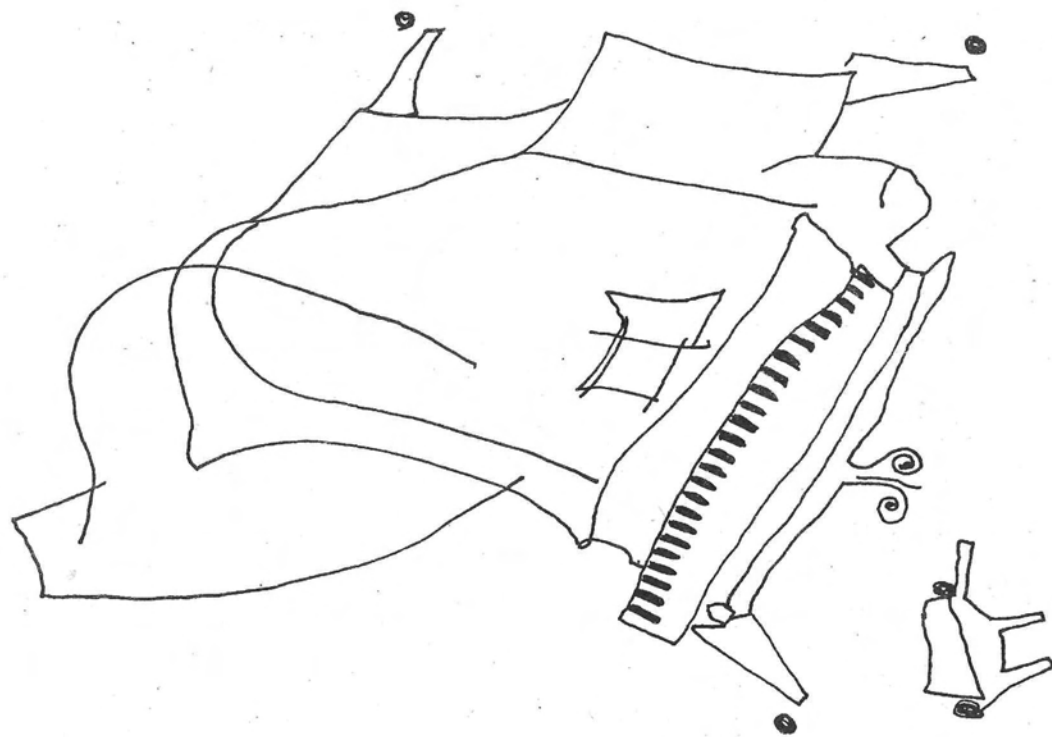
kellett percek alatt átváltani egy kevésbé költői, de ugyanolyan kiismerhetetlen labirintusokat rejtgető helyzetbe, mely se léleknyugtatónak, se csöndesnek nem volt nevezhető. Miközben a filmet vágtam egy véletlenül megmaradt vágószobában, odakint kitört a forradalom, illetve a hadsereg bevonult az épületbe. Három-négy vállalkozó szellemű és merész román munkatársammal gépfegyverek és harckocsik árnyékában indítottuk újra előbb a rádió adásait (magyar nyelven Szabó Gyula, kolozsvári író kívánt akkor boldog karácsonyt), nem sokkal azután pedig – egy kölcsönkért amatőr videokamerát közvetlenül az adóláncre kötve – a kolozsvári televízió első „kísérleti” adását.

– 1989 előtt a szakmai és a személyes kapcsolatoknak egyaránt komoly akadályai voltak (gondoljunk csak az utazásokkal járó nehézségekre). Nem csak Magyarország felé nem működött a dolog, de – kevés kivételtől eltekintve – semmilyen irányba sem. Ennek következtében a munkánk egyre „belterjesebbé” vált, s ez a mai napig meghatározza azt a kommunikációs módot vagy formanyelvet, ami egy itt alkotó filmet jellemez. A kilencvenes évek elejétől valóban megnyíltak a lehetőségek, s igen látványosan alakultak ki és fejlődtek a szakmai kapcsolatok is. Ami engem illet, ezek a kapcsolatok tették lehetővé, hogy néhány, általunk fontosnak ítélt

dokumentumfilmünk elkészülhetett. Sára Sándor rendező-operatőr nagyon sokat segített, elsősorban azzal, hogy megelőlegezve a bizalmat, pártolt néhány komoly produkciót. S tette ezt később is, mint a Duna Televízió vezetője.

A határon túli alkotók jó része nem tud bekapcsolódni abba a bonyolult szakmai lobbyzásba, amely ma a filmkészítéshez nélkülözhetetlen. Dolgozhat akármilyen keményen, és bizonyíthat szakmailag, ha nincsenek olyanok, akik erre figyelnek, akik ezt észreveszik, nem jut előre. A Duna TV létrehozása olyan média-univerzumot teremtett, melyben nagy hangsúllyal kaptak teret a világ minden táján alkotó magyar filmesek. De ugyanilyen fontosak a Magyar Televízió által felvállalt, a határon túli műhelyek munkáit bemutató adások is (például a „Palackposta”), vagy a Magyar Film Alapítvány és a Magyar Mozgóképek Alapítvány támogatása.

A határok nélküli, elektronikus műsorszórás jóvoltából a film a televíziós műfajokkal együtt válik média-nagyhatalommá. A filmnyelv lehetőségei, a kifejezés eszközei, a kommunikáció megannyi árnyalata olyan jelrendszerre állnak össze, amely megfelelő érzékenységgel egy többség-kisebbség párbeszédének is kulturált, hatékony eszköze lehet. Ebben látom ma a magyar nyelven sugárzó média erejét és óriási felelősségét.

Deák Botond

dD.

„Akár valami feketébe
vetett fehér darab, zuhan-
zuhan keresztül,
belül és kívül rajta...”
(dD.)

*A pompás versenyuszodában mintha már senki nem úszna. Üres.
Vízhatlan huzat, a négyfal közé ömlik a napfény.
Fújáshang, levegővel teli merevség, levegővel teli csönd.
Az elején nem úsznak, vagyis a végén. Ásítanak, kapaszkodnak,
ott van köztük dD. is, ásít, kapaszkodik. Hallgatja Isten nevetését.
dD. lesz csak; lesz csak szemfény narancson, asszonyon...*

*Utánad dobják, végkifejlet.
Nem, nem ingyen vagyunk, fáj a szájad, a szájam,
nem gondolok végig semmit,
ahogy gondold, nem gondolom
élő, parázna, rét...*

*minden szótlannul ül, számol-össze
szótlan lesz, napfény el.
dD. ül, sorbarakja mi nincs;
átmegy a szobán, kihúzza a vermeert,
élő, parázna alföld*

*

*dD. egy kórhely.
Csillogó ablakok mögött, napfényes szobában,
csillamló hangok között fáj a teste,
mind töredelem, törés, hasíték.
Minden isteni.*

*Nem kelek ki, alszom benne,
és nem érzem a veszélyt, ahogy a törésre sem ébredek fel.
A Chopin tüdején gondolkozom...
Schubert tudóval levegőzöm.*

*dD. áll a holdfényben, nincs más nehézkedés.
Örömtelen ellenfény, minden az arcára van írva.
Ott, abban a túpárnafinom látásban...*

*

*Nem hiszem, hogy megszólalok.
dD. lassan lefekszik, s ahogy növények a bőrén,
hajolnak össze a falhoz támasztott halottak.*

*– Integetni neki, a túrázó Schubertnek,
látni a felsőtestét, a barna bolyhos kabátot,
a februári hegyoldalban, festett ágak között –
így alszik el dD., ez van a szemhéja alatt.
Elazonosul, elhal minden lassan,
élőparázna tér...*

*Felhasított ujjpercek, Schubert tized mutat velük.
Lejátszott két dalt. Rövid dalok voltak. Hosszú volt.
dD. -ben elsimult minden az idő múlásával,
visszafelé hallgatózott, a sziklákról leömlő víz hangja után,
a lefelé zuhanó víz idejébe,
mintha hangjaiban visszatérne az összes zuhanó csepp ideje.*

*Keveset evett. Nem volt mit, az volt elég.
Nem tudta, hogy keveset eszik. Rembrandt tudta.
Ő is keveset evett, de látott már embert, aki rendesen eszik.
Ültek a szobában, egymást nézték, éhesek voltak.
Rembrandt öreg volt, fáj a szíve, nem kívánt semmit.
dD. az emésztésről beszélt Rembrandtnak.*

*

*dD. ügyetlenül Schubert vállára hajtja fejét,
Schubert ekkor kezd nem játszani, nem mozdulni meg,
- Nézd csak dD. elhal minden a tó színén,
üres a pad, ahol ülünk,
szélcsend van, besötétedik,
hiányzik minden hang, nem szólal meg.*

*Összehajtva, elrejtegetve
Mintha visszatérhetne az időben.*

*Pedig tudjuk, nem úgy lesz,
a madár sem énekel etetés közben, csönd van addig.
A jóindulatunk vége ilyen dD.,
minden ilyen másnak indult.*

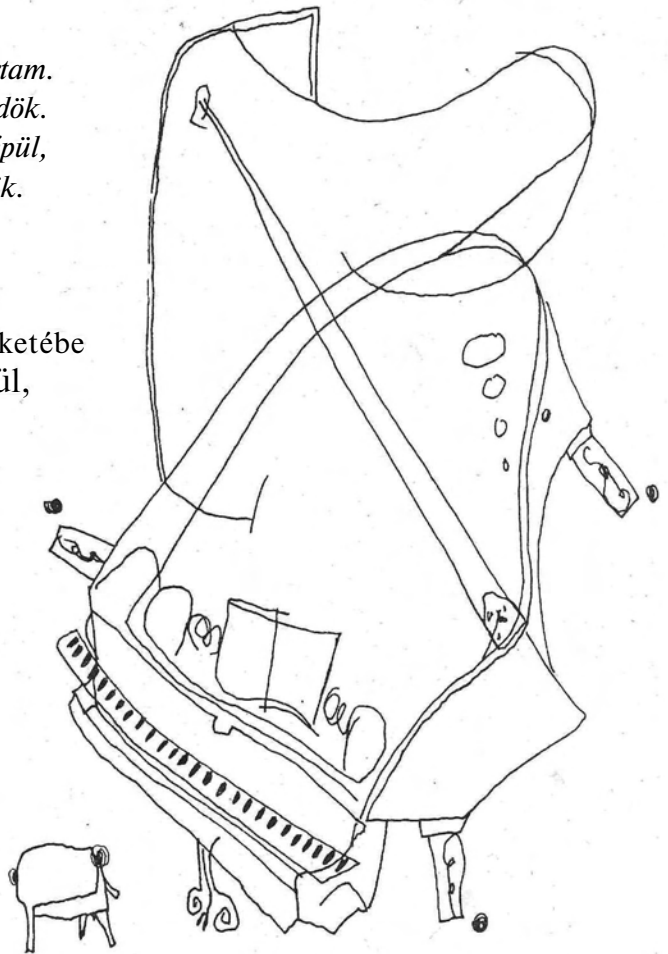
*Aztán Rembrandt fájdalma dD.-hez:
– a pillanat, az elszakadás,
hogy azonosulni csak magammal tudok
mindenem elhal,
a legkevesebb pedig magamról van,
s az sem megismerés, csak elszántság, elszakadás.*

*Meddig bírod dD. ? Áru! el, mennyit akarsz zuhanni még
fehérben, feketeiben? Mit akarsz tudni, hát nem látod,
hogy mindegy az alvás, az ébrenlét?
Nem érzed tapogató kezeinket, melyek elnehezítenek,
mint a hínár szaga vagy a víz hűvössége?*

*

*dD.:
Álltam a zuhogó esőben. Olyan voltam, mint
színes lavírozás a fotópapíron. Keservesen sírtam.
Arcomon összefolynak az egymásban tükröződök.
Hullámzik, mozdul minden, kiöregedik, elszépül,
úgy, mikor az ember a „lehetségesre” törekedik.*

*Elnehezedik a könnyűségfaktúrája,
ahogy az avart átdöfi valami zsenge, s
Semmi nem ura önmagának, akár valami feketebe
vetett fehér-darab, zuhan-zuhan keresztül,
belül és kívül rajta.*

TITKES: Nyelviüveg. 1945 után. Eszaki nyelv. MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ.
 Kommunizmus. egy ország, egy ~~hatalom~~, egy nyelv.

Ladik Katalin közreadja

A TE IDŐD AZ ÉN IDŐM

– Részlet a készülő regényből –

Mikor szokta levestésztáját kinyújtani a Hold? – Egy kozmikus diavetítés a szerkesztő testére – A begubózásról szenvedélyesen, de azért kikukucskálni a lyukon, milyen is lehet nőnek lenni – A darazsakról és lódarazsakról – A három grácia, a három névrokon, együtt a szerkesztő álmaiban, de van ott még egy szőrös hintaszék, sokjoint, füst, három japán színházi maszk, ágyvitorla, csuklás és habzó női testek íze – A poszméhekről

– Miért is tettem azt a téasztásúrt az éjszakai égboltra? – ez az első gondolatom. Éjszaka van, kétség-telenül, máskülönbem nem kúsznának az ablakból egyenesen felém az ágyra ezek a holdfénygiliszták. Tésztaszúrt gondoltam, és ez itt a lepedőn fény-metélt, metélt fény. Ilyenkor, éjfél után két óra tájban télvíz idején szokta levestésztáját nyújtani a telihold. De miért éppen az én ablakomra teríti, és készíti el ott a metéltet? Ezt a tésztát szív és négyzet alakúvá hasítja az a fényáteresztő, öntapadó üvegtapéta, amellyel a negyedik emeleti, omladozó vakolatú, szemközti épületre nyíló ablakom üvegét betapasztottam. Mintás terítő vetül az ágyamra, ahol a négyzetek és szívek virágmintává állnak össze. Feldereng, így félálomban, hogy a hetvenes években láttam valahol olyan diavetítősdit, ahol emberi testre vetítettek különböző ábrákat és színeket. Hát akkor ez itt most egy kozmikus diavetítés a testemre!

Kíváncsi lettem, miért ébresztettél fel, mit akarsz tőlem? De előbb áthelyezem a fejem a lábam helyére, ahová már nem jut el a fényed, és szembe fordulok veled, mert bántja a fejemet a sugárzásod; a múltkor is fejfájással ébredtem. Most jó. Jól fekszem így. Nem is takarózom be, sőt, a hálóingemet felgyűröm az állam alá, hadd lássam azokat a mintákat a testemen... érdekes... mintha kihímezték volna a bőrömet! Akkor mégiscsak jó helyen van ez a téasztásúró! Jó, mert van hova tekerednie a hold-cérnametéltnek, van, van, ide a lepedőre, a lábikrára, az ölembe, a nyakam köré... ide, ide gyűljetek, ruganyos, ragacsos hímző fonalaím, hadd szőjjem-ragasszam gubómat, melyet én alkottam kényszerű napi tevékenységeim pantomimjából és

koreográfiájából, lélektelenjelenléteimből, reggeli koránkeléseimből, munkahelyre-menésemből, mosogatás-főzés-mosásból, piac- és befűteni a szeneskályhát-ból, szellőztetésből, hajnali és esti tükör előtti öt percek csodálkozó fintoraiból, szagok és illatok elvarratlan szálaiból, tapintásokból és érintésekből, köhögések és horkolások, simogatások emlékeiből sarjadó száalából, testmeleg közöny-száalából, állott dohányfüst és sörszagú száalából, hazugság száalából, a megvetés és tehetetlenség szálaiból, az önsajnálát és a düh szálaiból, a kétségbeesés és virrasztás szálaiból, a szeretkezés-emléke szálaiból!

Amióta megszűntem nőnek lenni, azóta érdekel annyira, hogy fel tudom-e még idézni, milyen is az? Vagy ezentúl csupán más nő viseltes, levetett életét –miként elnyűtt gúnyát – ölthetem fel, akárha üres tengeri csigaházat húznék magamra álcaként, rejtekül és védelemül.

„A megtermékenyített nőtény, miután kikelt, tavasszal elkészíti első rétegeit egy fészeknek, és lerakja oda petéit, amelyekből csupa nemnélküli individuum bújjik ki. Ezek a munkások most már minden anyagi gondot magukra vesznek, kiépítik a fészket, és őrzik a lárvákat, amelyeket a nőtény – újbóli megtermékenyítés nélkül – ő utánuk a világra hoz, és amelyek hím- és nőneműek. Amint a közöselésnek vége, a hímelek elpusztulnak, és csakhamar utánuk a munkások is. A nőtények téli álomra dermednek, és tavasszal, a túlélők közül mindegyik, ismét új államot alapít.”

A költő nő röhög a joint-füstfüggöny mögött, és a növekvő kék árhullámmal ringatja magát.

– Hűtsetek le – suttogja epedőn –, a bensőmet kell lehűteni!

A füst-dagály a hintaszék szőrös karfáját nyaldos-sa. Leveszem bőröveget, és a vadállatbőrel betakart szék felé suhintok vele. A nő csúfondárosan csücsörítve fújja felém a füstöt.

– Majd amikor behatolsz igazi lényedbe, megszabadulsz minden kötődéstől és szenvedélytől. De ehhez korbács kell. Az emberiség nem halad előre korbács nélkül – mondom neki.

Mintha visszatartott nevetés buggyanna ki belőle, nagy füstpárnát öklend felém, és hangosan csuklani kezd. Erre kezdek bepörögni.

– Te mákvirág, te is megéred a pénzed, te faszpörgettyű! Ott egyen meg a veszett kutya nyele, ahol a legvékonyabb vagy! – lihegem felbőszülve, és összevissza csapkodok a szíjjal.

– Maga megőrült! – szólalt meg végre. – Segítség!

Az üvegezőnő, akiről teljesen megfeledkeztem, lassan felül az ágyon – ahol idáig hevert, és sminkelte magát –, kényelmes léptekkel hozzám jön, és szelíden elveszi tőlem a korbácsot. Most látom csak, hogy nemcsak a száját, hanem a fogait is vérvörösre festette! Valami furcsa, barna színű, ragacsos spagetti-szerű nyalánksággal kínál egy CRNA AFRODITA feliratú dobozból. Az üvegezőnő arcán és nyakán festett, vörös tésztacsíkok. A füstdagály már az ágy lábait nyaldossa.

– Mire vártok – kiáltok a két nőre –, szálljatok be, most indul az utolsó bárka a szigetre! Jerolim! Jerolim!

Elsőnek az üvegezőnő szállt be, utána a költőnő – aki még mindig azzal próbálkozik két ujjával befogva az orrát, hogy elállítsa a csuklását –, harmadiknak én is beszállok a kék hullámokban ringó ágyba, de magammal hoztam egy üveg pezsgőt és három japán női maszkot. Még tart az óév utolsó éjszakája, a tükrök még letakarva az üvegezőnő műtermében, a bárka mind jobban távolodik a jégvirágos ablaktól, az árral viteti magát a letakart tükrök mögé. A költőnő a japán maszkok láttára magas fejhanganon rákezdi: – Múúúúljéééé el tőőőőlem e láááz, múúúúljéééé el tőőőőlem e láz, múúúúljék el, múúúúljék...

– Ne nyivákolj, mert a picsádba verem a pezsgősüveget! – ripakodok rá. Erre abbahagyja a gajdolást, és megint csuklani kezd. De most nem törődik velem, hanem leveti fehér estélyi ruháját, kinyúl egy üres képeretért, és ráerősíti ruháját.

– Mire vártok? – kérdi fellelkesülve. – Vessétek le ti is a ruhátokat, vitorlát csinálunk, és elhajózunk egyenesen az Adriai tengerre!

– Mi legyen a hajónk neve? – kérdezi az üvegezőnő.

– Crna Afrodita – válaszolom, és száját teletömöm ragacsos medvecukorral. Arcára a Szellelem maszkját teszem. Én is levetem szívminthás, hímzett vászonruhát, és az árboctra akasztom. A költőnőnek a legszebb nő álarcot, az Ifjút adom, én magam a Bolygó Démont teszem az arcomra.

– Kegyetlen voltál hozzá – súgja a költőnő az üvegezőnőnek –, nem lett volna szabad odaadnod neki azt a levelet. Ő szerette azt az embert. Nem kellett volna csúfot üzni belőle – suttozja azon a borzongató hangján, szinte dúdolva a szavakat, és míg mondja, nyelvvel finoman cirógatja az üvegezőnő fülkagylóját. Rászólok, hogy tegye fel ő is a maszkot.

– Taaaavaaszi széééééél vizeeeet ááááraszt – kezdi megint japán hangon –, viráááágom, viráááááágom...

Megfeledkezem arról, amit az imént velem kapcsolatban súgott, megfeledkezem a levélről, a fájdalomról és sértett önézetről, és csak azt a nyakáról legördülő, gyöngyházfényű izzadtságcseppet figyelem, amint a két melle között éppen a fanszörre cseppen. Ezt bámulom. És a hónaljszörzetét.

Feleszmélek. Jön a forróság! Már megint jön. Most én kezdhethetnék rá, hogy múúúúljéééé el tőőőőlem a lááááz, de visszatartom. Aztán magamra nézek, látom magamat ruganyosnak, harmincon túlinak, de lányosnak és vonzónak. Büntudatom van, és dühös vagyok.

– Elegem van a picsákból, férfit akarok!

Fúriákként rám vetik magukat, ütnek, rugdosnak, csipkédnek, simogatnak; én is ütöm, karmolom és zihálva simogatom őket; az üvegezőnő közben kinyitja a pezsgősüveget, lelocsol bennünket; most habzik a testünk, akár a tenger szirtjén fennakadt halaké a hullámokban; a buborékok felforrósodnak testünkön, ujjamat az Ifjú combja közé dugom mélyen; főtt rizs és tejszagú, a Szellemben is behatolok; neki savanykás tengeri moszat íze van. És a sajátom? Milyen ízű vagyok magamnak?

„Itt vannak a hímek, dolgozók, kis és nagy nőstények. Egy nagy nőstény, miután kikelt, fészket alapít a földben, többnyire moha alatt, épít egy mézsejtet, és lerakja a petéit. Ezekből az első tojásokból munkásokbújnak ki, amelyek, éppúgy mint a darazsaknál, befejezik a fészkepítést, gyűjtenek, mézet gyártanak, és még szorgalmasabban, mint a méhek, amelyek különösen a nedvességet kerülik, még alkonyattájt is átkutatják a terepet. A dolgozók után jönnek világra a kis nőstények. Ezeknek egyedüli tennivalója a peterakás, megtermékenyítés nélkül, melyekből hímek kelnek ki. Egyidejűleg a királynő létrehozza a nagy nőstényeket, amelyek azután csakhamar egyesülnek a hímekkel. Végül, éppen mint a darazsaknál, kihál az egész kolónia, kivéve a nagy, megtermékenyített nőstényeket, amelyekből a jövő tavasszal újra kezdődik a körfolyamat.”

Boós Tibor

A JÓ BÍRÓ LEVELE SAND GEORGINAK

Kedves G. S.! Talán az első bekezdést rólam: a bíró is ember. Még a Jó Bíró is. Ma éjszaka volt egy álmom. Átment rajtam egy úthenger. Palacsintává lapított, és láttam magam két kiterjedésűnek, mint a rajzfilmfigurák, csak ez nem múlt el. Azután ott voltam a temetésemen, ahol a rokonaim, barátaim, no meg a lányaim és a feleségem sirattak. Igazán megrendültem. Ön is ott volt a gyászoló tömegben, Kedves Barátném. Érdekes, hogy sok találkozásunk ellenére csak most figyeltem meg alaposan arcát, alakját, gondolatait. A svédországi konferenciáról küldött beszámolója ott lebegett, mint egy koszorú szalagja a szélben.

Tehát a temetésem. Arról vitatkozott a népes gyülekezet, hogy mit kellene majd csinálni a friss hanttal? Többen a betonkeret fontosságára, mások annak befedésére, megint csak mások a kripta nélkülözhetetlenségére esküdtek, de olyan hévvel, hogy az megdöbbenett, s elszomorított. Volt, aki kedvenc virággal, a török szegfűvel akarta az egészet beültetni, az illetőre mindig hálás szívvel fogok gondolni. Végül is veszekedni kezdtek, kiabáltak, mindenki az igazát bizonygatta ordítózva.

Ebben a kavalkádban a feleségem, lazán felhúzott fekete estélyiben, páros lábbal ugrált a síromon, és bögve bizonygatta, hogy ha élne, akkor kilapított porhüvelyemhez illő lapos hantot kívánnék.

Azután következett a tor. A feleségem, Ágota, sötéten és mereven ült az asztalfőn. Sápadt volt az igyekezettől, hogy ne ordítson. A Bernarda Alba háza jutott eszembe róla. Egy híres néprajzkutató celebrálta a szertartást. Mindenféle városi és paraszti halottbúcsúztató rituálét végeztetett a kiéhezett gyászolókkal, talán mondanom sem kell, hogy aszszonyom megrendelésére. Nagyobbik lányom igyekezett alkalmazkodni, de undorodott az egésztől. A kisebbik csak gyűlölettel nézte a tömeget, és a macskám szőrét simogatta visszafelé, az pedig a húsába mélyesztette a karmát. Talán még egy perc, és kö-zéjük vágja a nyávogó macskát, vagy ledarálja és olajra lép... Én voltam a halottbúcsúztatás apropója.

Sose gondoltam, hogy az Ernő néprajzos könyvéből ismert marhaságokat miattam nézem, életem végig.

A konyhában szobabútor nagyságú kofák sütöték a húsokat, és igen otthon érezték magukat. Valami olasz kispépen a friss kolbászokat és hurkát vékony csíkokká lapították, vágták, majd így tálalták fel, amitől mindenkinek zokognia kellett...

Erre, végre, felébredtem. Az álomtól aztán érthetően igen nyomott voltam egész nap. Lődörögtem az utcán, és az volt a benyomásom, hogy az emberek nem értem vannak, a nap se miattam ragyog – mint azt egyébként hinni szoktam –, szóval semmi nincs értem.

Álmomat magyarázza, hogy előtte való napokban olvastam el „A rózsák háború”-ját. Lehet, hogy Ön is látta a filmet Michael Douglas-szel, Kathleen Turnerrel és Danny De Vitoval a főbb szerepekben. A filmgyáriparos ízlés, követve a nép lelki igényeit, igencsak tompította a könyv rémséges fordulatait. Ami az írásban dráma, az a filmben komédia, ami a könyvben terror, az a filmben bohózat, amit itt jóslat és fenyegetés, az ott, a műanyag képi világban, a bagatell jelen.

„Szerintem ez járvány. Egy nemzedék áll csupa olyan nőből, akik végtelen listát vezetnek a beteljesületlen álmaikról, vágyaikról, képzelgéseikről. Mi, férfiak, kiteszük értetek a belüNKet. Erre a fejünkre szartok. Túl sokat kaptatok tőlünk... Ti nők, mind, olyan okosak és megértőek vagytok. Mármint egymással. Folyton azzal foglalkoztok, melyikőtöknek mi sikerül, mi nem, mi használ, mi árt, mi fáj. Folyton ránk, férfiakra kentek mindent. Folyton manipuláltok bennünket azzal a nyavalyás lukatokkal...”

Kedves Barátném! Talán jobban szeretett volna tőlem valami jó kis esetet, vagy valami élvezetes morálfilozófiát hallani a szerelemről, a nemek viszonyáról. És ennek kedvezett volna, ha a tárgyalás utáni hangulatban vagyok, a bírósági szobámban. De a hét végén éppen idehaza ültem a gép elé kö-pácsolni Önnek valami választ, remélve, hogy nem

fogja kijavítani, nem fog kioktatni, észreveszi majd a kissé leplezett erotikus üzeneteimet. De úgysem ígylez. Hiszen Ön egy levelet írt, amiről tudja, hogy lehet arról nekem bármilyen véleményem, úgyis eléri a célját: engem fog inspirálni, igyekszem a legjobbra nyújtani, s mivel Ön Nő, ezért majd azt fogja gondolni, hogy joga van művemet kritizálni. Ön nem csak termékenyülésre indít a gondolat világában, de a szellem szüleményét is Ön fogadja be: rajtam csak átfutott a teremtődés hangulata: az őserő a teremtődésre az Ön levele által indult, s a válasz az Ön fészkebe hullik. Engem megüt majd a guta, de ha érdemes leszek rá, még a gondolataimat is Önnél kell majd keresni annak, aki rájuk akar találni.

Tehát volt a regényolvasás, az álom, az Ön levele, meg a páros lábbal való ugrálás...

Barátném, a szerelemről ír. A teremtő szerelemről. A férfiert folytatott teremtésről, amelyet a nővisz véghez Isten akaratából. Az Úr átadta ebbéli hatáskörét a feminium univerzumnak. De a Mindenható is valamiért vitte véghez a teremtést: „... mert látá Isten, hogy jó...”. És ez a valami a létezés ama faktora, amelyet pedig a férfira ruházott. Ön szerint a férfi ez a kijelentés: „Látni való, hogy jó!”. Aki pedig mondja, érzi, óhajtja, az a Nő. Egy érzékelés, egy sejtés, egy sóhaj vagyunk mi, Férfiak a Nők ajkán? Mi vagyunk az ítélet, de annyi princípiumunk nincs a mindenségben, hogy megtestesüljünk? Az ítélet csak a Nőben fogan, születik, materializálódik. Még halni is az ANYA földbe tér meg. Ön elfelejti: nincs ilyen kettősség. Én magam is NŐ vagyok, ízig-vérig; s ne tagadja Barátném, hogy Ön pedig FÉRFI a javából. No igen, a megjelenésünk, s nemcsak a testi formánk, végül is egynemű: de a lelkünk ítélet is, ajak is...

Kedves G. S.! Mondja nekem, hogy JÓ. És mind a ketten látni fogjuk, hogy jó. És ez a rituálé megfordítható: mind lehetünk tartalom és forma egyszerre, és külön-külön is.

De nap mint nap látom, hogy a nők nem mondják, a férfiak pedig nem jók; a férfiak nem tudnak beszélni, a nők pedig semmilyenek. Pontosabban helyettünk beszél, ítél és villog egy virtuális világ, amelyben egyre inkább hallgatunk, s amelyben egyre kevésbé dereng a mi világunk.

A férfiak kényszerből vagy meggyőződésből

beszélni szeretnének, és makogás lesz belőle. A nők pedig óhajtják, hogy mondjanak nekik valamit a férfiak, hogy ők valamilyenek. De ezek a kijelentések nem hangzanak el. S a nők elkezdtek valamit önmaguknak motyogni, úgy a BAJUSZUK alatt, ami se nem jó, se nem rossz. Se nem kijelentés, se nem felszólítás. Nem óhaj és nem kiáltás, nem kérdés és nem válasz semmire.

Az Isten pedig a karzaton bámulja ezt a színházat, és fel- meg leoltogatja a mennybolt lámpásait. Közben azt dörmögi szenilis melankóliával, hogy: most látom, most nem látom, most látom, most nem látom...

Mostjó. Most nemjó. Mostjó, most...

M. 1991. VI. 21. 1998. I. 26.

Le. B. J. („lö bon zsüsz” – a Jó Bíró)

Antal István

VÉDJ MEG, ÉS SZOLGÁLJ!

Amióta a szabad frekvenciaelosztás által felszabadított csatornák műsor-, hír és személyiségkínálata meggyőzött, hogy teljesen egyformán hülyék a németek és a zsidók, továbbá ugyanolyan intenzíven sugározzák napi hülyeségkvótájukat a magyarok és a közöttük élő kisebbségek médiaidiótái is, egyre többet jut eszembe a fiatal David Bowie valamikori slágere, melyben azért könyörög, hogy ne engedjék szabadon, mert nem tudja kontrollálni magát. (Ennek is megvolt az előzménye persze, a Troggs együttes *I can't controll myself* című számában, de az még egyszerűen a macsó szerelemről szólt. Hasonló gyakorisággal jut eszembe a kilencvenes évek elején Németország nyugati felén tett kirándulás, melyet a Goethe Intézetnek köszönhettem, s amelynek részeként eljutottam a SAT 1 adó szerkesztőségébe is (akiknek vannak égi csatornáik, tudják, mit jelent ez a név). A szerkesztőségvezető, miközben kávéját kavargatta, annyit közölt, hogy „dumm und deutsch” (tehát ostoba és német), mármint arról, ami a műsorszerkesztői elveket illeti. Maguknál feltehetően ugyanez a helyzet, csak magyarban, tette hozzá egy magától értetődő mosollyal, és további cukrokat dobott a kávéba.

Ez az úr nem egy lócitromseggű Heinrich Mann-hős volt, vagy egy Georg Grosz-rajzról ránkmaradt bürokrata, hanem a hatvannyolcas generáció egyik képviselője, Habermas-, Enzensberger- és Sartre-kötetekkel a polcokon a háta mögött. Olyan kultúrával, magatartással és öltözékben, amellyel egy másodpercre sem tűnne ki, mondjuk, a New York-i Lower East Side vagy a halála előtti Tilos az A közegéből. Feltehetően utazásai során ezeket a helyeket keresi, csak otthon visszamenekült a polgári életforma hipokrita gyakorlatába, amely szerint más a magánélet, és más a business life értékrendszere. Pontosan tudja, hogy mit ér, amiből él, és a figyelmének ennek megfelelő súlyozásával végzi is a munkáját. Így formázza könyökvédős, franciabárony zakójában a szar karakterét. A néző pedig

gyűjti a pénzt, hogy összejöjjön annyi, amennyi Isaura szabadságának megváltásához kell, vagy sajnálkozik, hogy Mágenheim Julcsi nem ivott a leánykérés idején egy pohárral több pezsgőt, és nem mondott igent a szép szőke rendőrnek, aki azon túl, hogy szolgál és véd, még szereti is őt, és még ebben az évezredben elkezdte a jogi egyetemet vagy a rendőrtisztai akadémiát. Az, hogy a szomszédos padlásszobában éhen hal egyfranciátanárnő, le van szarva. Kósáné is onnan indult, most meg milyen dundi.

Természetesen tudom, hogy a televízió nem lehet jó. A magas tömegkultúra dimenzionális szétválása idején pontosan azért találták ki, hogy általánosan fogyasztható középprossz legyen. A szellemtranszcírozás fogásainak találékonyságában van csupán különbség mondjuk Vágó István, Friderikusz vagy Dávid Lettermann között.

A baj ott van, hogy az emberi ingerküszöb nem stabil mérce, hanem rugalmas simulékonysággal manőverezik az őt érő ingerek természetét követve, és egy ennyire célirányosan szervezett – magyarul: a kollektív elhülyítésre irányuló –, ma már elsősorban mozgóképes, illetve (multi)médiális információs és kultúripar esetében nehéz meghatározni, hogy az meddig követi, és mikortól manipulálja, terrorizálja annak igényeit. Ez a fajta kettéválasztódás jelenti az igazi elszakadást a „győztesek” és „vesztesek”, információs és érzéki méhkirálynők és kiszolgáltatott szellem- és ingerherék között. A játék egyenlőtlen és fasiszta. Aki ezt a médiaiparban történt szerepvállalása után nem veszi figyelembe, akár tudatában van ezeknek az összefüggéseknek, akár nem, bűnt követ el.

Korábban egy, a Friz Stúdió megbízásából készült, tévésorozatomban magam is bemutattam, ironikus éllel, hogy Japánban olyan interaktív komputerrendszer részévé tettek sétálásra szolgáló, érzékeny szőnyegeket, amelyeken lépkedve a „használó” avirtuálistengerpartonkapcsolódhatki,

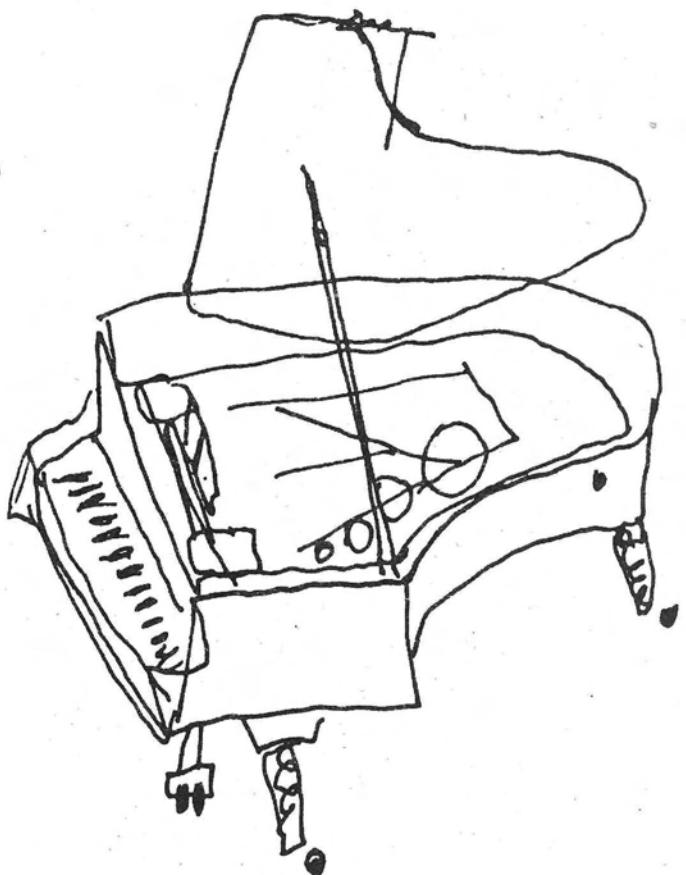
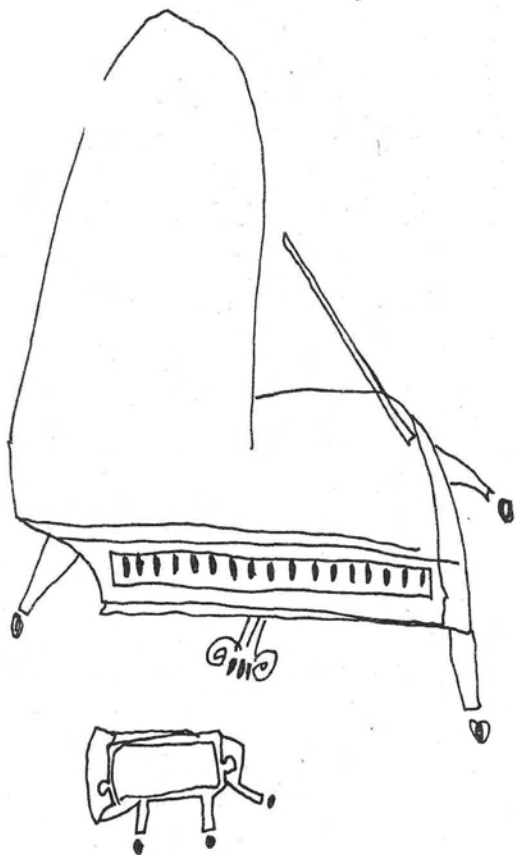

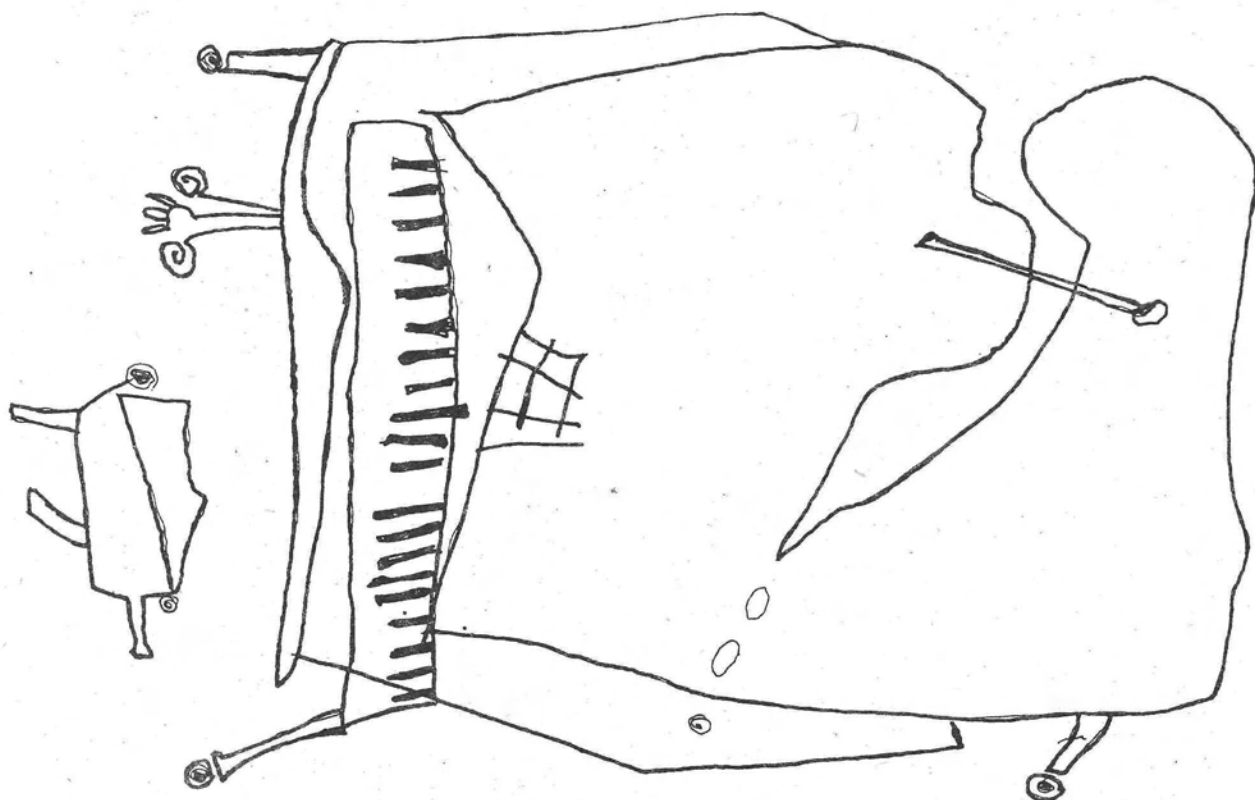
vagy erdei sétányokon álmodozhat Hölderlin életének tragédiájáról. Hosszú ideig azzal áltattam magam, hogy ez a találmány jelenti az emberi hülyeség csúcspontját és a kollektív önmegalázás rőfögő jovialitását. Azután, persze, jött a *TV-Shop*, a *Szerellem első látásra*, jött a *Kiszel Tünde* a *Tutti Frutti*-ből és a *Vasárnapi Hírek*-ből a Budapest TV-én, jött nálunk is a *Dallas*, a *Dinasty*, a *Vészhelyzet*, politikusok lelki negligésében Szenes Andreával, Habsburg György esküvője és az *Exkluzív*, minden Héder-Palik műsor és Juszta László vitatkozó showja, úgyhogy ma már hagyom a legeket (lásd: Leg, Leg, Leg).

Azért, amikor „Vécsey Misi” sporthírei előtt a TV 2-n falusi siratóasszonyokat láttam egy Tamagocsi

temetésén, és könnyes szemű lányokat temetési szertartáson Japánból, Londonban és Alsóhevederen, megdöbbenően meditatálni kezdtem: vajon új rassz él-e a Földön, vagy én koptam el, mint Salinál a szappan?

A tudósításban főhírként szereplő Tamagocsi-szerető – egyelőre – csak pusztit ad ugyan az őt szolgáló rabszolgának, de népünk hagyományosan jó erkölcsűek is, biztos vagyok benne, hogy a *Tények* után a tanárnők még a legelittebb budai gimnáziumok diákjainál is váratlan elemrazziát tartanak. Így ezután is csak a pisztolyaikat vihetik be az osztályba.

Tisztelt Olvasó!

A „Cigányfúró 1134 Budapest Angyalföldi utca 17” feliratú bélyegzőnket ellopták!

A Cigányfúró továbbra is megrendelhető postai pénzes utalványon az alábbi címen:

Cigányfúró Szerkesztősége
1134 Budapest, Angyalföldi u. 17.

Előfizetési díj egy évre összesen 576,- Ft + postaköltség - példányonként - Budapestre: 48,- Ft, vidékre 55,- Ft.

Hol kapható el a Cigányfúró? Az alábbi helyeken folyamatosan:

Írók Boltja (VI., Andrásy út 45.),
Kékharisnya Könyvesbolt (V., Bajcsy-Zsilinszky út 36-38.),
Cirko-Gejzír (VIII. Lőrinc pap tér 3.),
Pont Könyvesbolt (V. Mérleg u.6.),
Örökmozgó (VII. Erzsébet körút 39.),
Hunnia Kávézó (VII. Erzsébet körút 26.),
Szindbád Mozi (XIII. Szt. István körút 16.),
Odeon Kft. (XIII. Hollán Ernő u. 7.),

Tabán Mozi (I. Krisztina körút 87-89.),
Balassi Könyvesbolt (II. Margit utca 1.),
Művész Mozi (VI. Teréz körút 30.),
Blue Box (IX. Kinizsi u. 28.),
Századvég Könyvesbolt (V. Veres Pálné u. 4-6.),
Liget Galéria (XIV. Ajtósi Dürer sor 5.),
Graffiti (VIII. József körút 63.),
Fókusz Könyvárúhá (VII. Rákóczi u. 14.),
Műcsarnok (XIV. Hősök tere),
Pedagógus Könyvesbolt (VIII. Múzeum krt. 8.)

VIDÉKEN:

Szokoly Antikvárium (Veszprém, Szabadság tér 13.),
József Attila Könyvesbolt (Kaposvár, Pó u. 33.),
Rónai Művelődési Központ (Miskolc, Mindszent-tér 3.),
Grand Café Művészmozi (Szeged, Deák Ferenc u. 18.),
a Székesfehérvári Városi Könyvtárban
és fiókkönyvtáraiban.

A lapot nem a Magyar Posta,
hanem Anti terjeszti!

TARTALOM

Rüdiger Vossen: Cigányrabszolgaság a Havasalföldön és Moldáviában (Ladányi Klára fordítása) -----	3
Endródi Szabó Ernő versei -----	6
Lénárt Imre: A Tequila csoport -----	10
Láng János: Az őstársadalmak (Részlet) -----	16
Gordon W. Allport: Az előítélet (Részlet, Csepeli György fordítása) -----	17
Tamás Amaryllis: A láthatatlan írás (Fax-interjú Xantus Gábor filmrendezővel) -	18
Deák Botond verse -----	20
Ladik Katalin: A te időd az én időm (Részlet a készülő regényből) -----	24
Boós Tibor: A Jó Bíró levele Sand GeorGINAK ----	26
Antal István: Védj meg, és szolgálj! -----	28
Balogh Attila: Humorom -----	32

Nagy Szabolcs rajzai
Györgydeák György tusrajza

CONTENTS

Rüdiger Vossen: Gypsy Slavery in Muntenia and Moldavia (Translated by Klára Ladányi) ---	3
Ernő Endródi Szabó's Poems -----	6
Imre Lénárt: The Tequila group -----	10
János Láng: Archaic Societies (Extract) -----	16
Gordon W. Allport: The Nature of Prejudice (Extract, translated by György Csepeli) ---	17
Amaryllis Tamás: Writing Invisible (Fax-Interview with Gábor Xantus filmdirector) -	18
Botond Deák's Poem -----	21
Katalin Ladik: Your Time is My Time (Extract from the Novel) -----	24
Tibor Boós: Letter of the Good Judge to Georgi Sand -----	26
István Antal: Protect and Serve -----	28
Attila Balogh: HumouROM -----	32

Graphics by Szabolcs Nagy
Inkgraphic by György Györgydeák

A szerkesztőség munkatársai

Balogh Attila főszerkesztő
Prónai Csaba főszerkesztő-helyettes
Baranyi Ilona olvasószerkesztő
Ladik Katalin szerkesztő (vers)
Tamás Amaryllis szerkesztő (film, interjú)
Neményi Zsolt szerkesztő (széppróza)
Lukács Judit munkatárs
Györgydeák György művészeti szerkesztő
Balahoczi Mónika szerkesztőségi titkár
Veress-Nyerges Krisztina alapítványi titkár

Antal István állandó munkatárs
Eörsi István és Petri György főmunkatársak

Cigányfűrő kisebbség-szellemű művészeti és közérzeti folyóirat

Megjelenik: kéthavonta

Kiadja: a Dunától a Gangeszig Alapítvány

Felelős kiadó: Kardos László elnök

Cím: 1134 Budapest, Angyalföldi u. 17.

Telefon: 06 30 343-799

A Cigányfűrő megjelenését a következők támogatják:

Soros Alapítvány, Nemzeti Kulturális Alap

ISSN 1218-3881

Nyomdai előkészítés:

Nyomás: FRAGMENTUM KFT.

OLDALALIMENT
HAY 96.- INT

KUMOROM

Lacikát – törpesége miatt csak úgy lelacikáztuk – operációi után egy hónappal már el lehetett vinni az osztálykirándulásra. A hátán türemkedő púpot és törpeségét beismerve, önként meghúzta magát a busz sarkában. Általában szívesen maradt háttérben, hogy a szájalmat érzők ne őt találják meg elsőknek a sok nyomorék gyerek közt.

A nővérek sietősen segítettek bennünket a jó előre lefoglalt ebédlőbe – hivatkozva az elromlott időjárásra –, elkerülvén így a turisták s egyéb nézelődők számukra is feszélyező kíváncsiságát.

Lacika érkezett be utoljára, csámpás, hangos lépeteire mindenki felfigyelt, a nővérek szégyenkezve fordították el fejüket, mintha nem is köztük tartozna.

Ülőhely már nem jutott neki az asztalnál, ami nem volt feltűnő, hisz állva volt olyan magas, mint mi ülve. Az egyik ápoló, Lacika púpját eltakarva a tekintetek elől, megkérdezte tőle: tud-e így enni.

Lacika riadtan körülnézett, és suttogva így felelt:
– Elülök én állva is.

Boly A.K.

GÖRÖDZÁK GÖRÖG